

สารนิพนธ์

เรื่อง การศึกษาลวดลายและความหมายของกลองสำริดหริ่งอู่ (Ngọc Lũ)

โดย

นางสาวสุทธิสิญา สุทธิธรรม

รหัสนักศึกษา 05580745

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อสารนิพนธ์	การศึกษาลวดลายและความหมายของกลองสำริดหึ่งอกลู้ (Ngọc Lũ)
ผู้เขียน	นางสาวสุทธิสิญา สุทธิธรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	อาจารย์สุพิชญ์ แสงสุขเอี่ยม
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์เรื่องการศึกษาลวดลายและความหมายของกลองสำริดหึ่งอกลู้ (Ngọc Lũ) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลวดลายที่ปรากฏบนกลองสำริดหึ่งอกลู้ (Ngọc Lũ) ว่าเป็นลวดลายอะไรมีความหมายอย่างไรและสะท้อนให้เห็นถึงอะไรในอดีต โดยใช้การศึกษาอ้างอิงจากหนังสือกลองมโหระทึกที่พบในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผลการศึกษาพบว่ากลองสำริดหึ่งอกลู้ (Ngọc Lũ) เป็นกลองที่ปรากฏในวัฒนธรรมดองซอน ถูกพบเมื่อปลายศตวรรษที่ 18 ที่จังหวัดห่านาม (Hà Nam) ประเทศเวียดนาม จัดอยู่ในระบบเฮเกอร์ 1 ในระบบการจำแนกของ Franz Heger สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยได้ 3 กลุ่ม ซึ่งกลองสำริดหึ่งอกลู้ (Ngọc Lũ) ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 1a ที่หน้ากลองและเอวกลองมีลายรูปคนและสัตว์ ประกอบกับเครื่องประดับและเครื่องมือเครื่องใช้ สำหรับลวดลายที่ปรากฏบนกลองสำริดหึ่งอกลู้ (Ngọc Lũ) สามารถแบ่งออกเป็น 16 แถบ นับจากศูนย์กลางที่เป็นดาว 14 แถก ไปจนถึงขอบกลอง โดยจำแนกประเภทลวดลายออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ลายภาพบุคคลและลายเรขาคณิต ซึ่งลวดลายเหล่านี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติสะท้อนสภาพแวดล้อม สภาพทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และวิถีชีวิตของผู้คนในสมัยนั้น

คำสำคัญ : วัฒนธรรมดองซอน, กลองมโหระทึก, กลองหึ่งอกลู้

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่องการศึกษาผลผลิตและความหมายของกลองสำริดห็อกลู๊ (Ngọc Lũ)
เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

สารนิพนธ์ชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์
สุพิชฌาย์ แสงสุขเอี่ยมอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการ
ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์
ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อน ๆ ที่คอยให้
ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จ
ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาด
ประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

สุทธิสิญา สุทธิธรรม

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญรูปภาพ.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตการศึกษาวิจัย.....	3
1.4 วิธีการศึกษาวิจัย.....	3
1.4.1 รวบรวมข้อมูลเอกสาร.....	3
1.4.2 ศึกษาข้อมูลหลักฐานจากกล่องสำริดหังอ๊กลุ้ (Ngoc Lü).....	3
1.4.3 นำข้อมูลมาศึกษาลวดลายและความหมาย.....	3
1.4.4 สรุปผลการศึกษา.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย.....	3
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 เอกสารเกี่ยวกับวัฒนธรรมดองซอน.....	4
2.2 เอกสารเกี่ยวกับกล่องสำริดวัฒนธรรมดองซอน.....	4
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับกล่องมโหระทึกวัฒนธรรมดองซอน.....	5
บทที่ 3 ประวัติวัฒนธรรมดองซอน.....	7
3.1 การแพร่กระจายของวัฒนธรรมดองซอน.....	9
3.2 ประวัติกล่องมโหระทึกวัฒนธรรมดองซอน.....	11

3.2.1 การศึกษาวิจัยกลองมโหระทึกบนหมู่เกาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้... 11	11
3.2.2 การศึกษาวิจัยกลองมโหระทึกบนแผ่นดินเอเชียตะวันออกเฉียงใต้..... 12	12
3.3 โครงสร้างของกลองมโหระทึก..... 14	14
3.3.1 ลักษณะของหน้ากลองมโหระทึก..... 14	14
3.3.2 ลักษณะของตัวกลองมโหระทึก..... 15	15
บทที่ 4 ศิลปะลวดลายที่ปรากฏบนกลองสำริดหังอู้ (Ngọc Lũ)..... 16	16
4.1 กลองสำริดหังอู้ (Ngọc Lũ)..... 16	16
4.2 ลวดลายที่ปรากฏบนกลองสำริดหังอู้ (Ngọc Lũ)..... 17	17
4.2.1 หน้ากลอง..... 17	17
4.2.2 ไหล่ และลำตัวกลอง..... 23	23
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย..... 28	28
บรรณานุกรม..... 30	30
ประวัติย่อผู้ศึกษา..... 33	33

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1 โลงศพรูปร่างคล้ายเรือและกลองสำริด พบที่ทิศตะวันออกของเวียดเค (Viet Khe) ในจังหวัดไฮฟอง.....	9
ภาพที่ 2 แผนที่แสดงการแพร่กระจายของวัตถุในวัฒนธรรมดองซอน บริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ราว 1 ปีก่อนคริสต์ศตวรรษ – ศตวรรษที่ 1.....	10
ภาพที่ 3 กลองสำริด Ngoc Lü ที่ถูกเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเวียดนาม.....	16
ภาพที่ 4 ส่วนประกอบของกลองมโหระทึกส่วนประกอบของกลองมโหระทึก.....	17
ภาพที่ 5 ลวดลายบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lü.....	18
ภาพที่ 6 ลายช่างฟ่อนในลวดลายกลุ่มแรกที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lü.....	18
ภาพที่ 7 ลายบ้านในลวดลายกลุ่มที่สองที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lü.....	19
ภาพที่ 8 ลายกลุ่มผู้หญิงในลวดลายกลุ่มที่สามที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lü.....	20
ภาพที่ 9 ลายบ้านในลวดลายกลุ่มที่สี่ที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lü.....	21
ภาพที่ 10 ลายบ้านในลวดลายกลุ่มที่ห้าที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lü.....	21
ภาพที่ 11 ลายกลุ่มกวางในลวดลายแถบที่ห้าที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lü.....	22
ภาพที่ 12 ลายกลุ่มนกในลวดลายแถบที่สิบที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lü.....	23
ภาพที่ 13 ไหล่และลำตัวกลองสำริด Ngoc Lü พร้อมลวดลาย.....	24
ภาพที่ 14 ลายเรือและลูกเรือที่ปรากฏบนตัวกลองสำริด Ngoc Lü.....	25
ภาพที่ 15 ลายช่างฟ่อนที่ปรากฏบนตัวกลองสำริด Ngoc Lü.....	26

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

กลองสำริดห่งอู่ (Ngọc Lũ) เป็นกลองที่ปรากฏในวัฒนธรรมดองซอน พบที่จังหวัดท่านาม (Hà Nam) ประเทศเวียดนาม ซึ่งวัฒนธรรมดองซอน (Dong Son) เป็นวัฒนธรรมสมัยเหล็กของเวียดนามตอนเหนือที่มีอายุราว 2,600 – 2,300 ปีมาแล้ว (สุรพล นาถะพินธุ, 2550: 13) เป็นวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และพบว่ามีกระจายตัวอย่างกว้างขวางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การกระจายตัวอย่างกว้างขวางในหลายพื้นที่ทั่วทั้งแผ่นดินใหญ่ผ่านเส้นทางลุ่มแม่น้ำโขง ลุ่มแม่น้ำชี ตลอดจนคาบสมุทรและหมู่เกาะผ่านเส้นทางทะเล ได้แก่ พม่า ไทย ลาว เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา เป็นต้นโดยเฉพาะบริเวณคาบสมุทรมลายู พบกลองมโหระทึกดองซอนซึ่งเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่พบได้ทั่วไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และทางจีนตอนใต้ จนเป็นที่ยอมรับว่าประเทศเวียดนามและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นแหล่งเริ่มต้นการผลิตโลหะสำริดที่แรกของโลก (ศรศักดิ์ ชูสวัสดิ์, ม.ป.ป.: 1) ประชาชนที่อยู่ในวัฒนธรรมนี้ใช้สำริดและเหล็กทำสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ และเครื่องประดับอย่างแพร่หลายโดยวัตถุสำริดที่พบจากวัฒนธรรมนี้มีหลากหลายประเภท ได้แก่ มีด สิว ฆาตกร ขวาน ภาชนะ ลูกกระพรวน และที่นิยมมากที่สุดคือ กลองมโหระทึก (สุรพล นาถะพินธุ, 2550: 148)

กลองมโหระทึกเป็นศิลปวัตถุของวัฒนธรรมดองซอนที่โดดเด่น เป็นกลองชนิดหนึ่งใช้ตีเป็นสัญญาณและประโคม เป็นประติมากรรมที่เกิดขึ้นในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ต่อเนื่องถึงช่วงต้นประวัติศาสตร์ ใช้เนื่องในพิธีกรรมและความเชื่อ มีแหล่งผลิตที่จังหวัดฮันหัว (Thanh Hoá) ในประเทศเวียดนามเหนือ (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546: 11-13) โดยลักษณะของกลองชนิดนี้เป็นกลองที่หล่อจากโลหะผสมระหว่างทองแดง ดีบุก และตะกั่ว มีชื่อเรียกต่างกันตามความเชื่อของท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มชนเจ้าของกลองนั้น (เมธินี จิระวัฒนา, 2546: 11)

การศึกษาเกี่ยวกับกลองมโหระทึกเริ่มปรากฏในงานเขียนของชาวตะวันตกช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 22 จากงานเขียนของ G.E.RUMPHIUS และ E.C.BACSOLIT จากการพบกลองมโหระทึกเป็นจำนวนมากจึงมีการกำหนดลักษณะรูปร่างของกลองมโหระทึกเป็นครั้งแรกเมื่อราว พ.ศ.2440 โดย A.B. MEYER และ W.FOY จากพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ ของยุโรปที่จัดแสดงกลองมโหระทึกจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 52 ใบ (พรพล ปันเจริญ, 2542: 53)

ต่อมาในพ.ศ.2445 FRANZ HEGGER นักโบราณคดีชาวออสเตรียได้เสนอแนวความคิดเป็นครั้งแรกว่า กลองมโหระทึกมีกำเนิดที่ตอนเหนือของเวียดนาม มีการสำรวจพบกลองมโหระทึกหลายใบในเวียดนามซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในแหล่งโบราณคดีตองซอน (Dong Son) และนับเป็นจุดเริ่มต้นของการกล่าวถึงชื่อกลองมโหระทึกว่า กลองตองซอน (Dong Son Drum) (เมธินี จิระวัฒนา, 2546: 11) นอกจากนี้ยังแบกประเภทกลองมโหระทึกขึ้นใหม่จากจำนวนกลองมโหระทึกที่พบในขณะนั้นจำนวน 165 ใบ และเสนอวิธีการแบ่งลักษณะประเภทกลองมโหระทึกขึ้นใหม่โดยพิจารณาจากขนาด น้ำหนัก การตกแต่งลวดลาย ส่วนประกอบของโลหะที่ใช้ทำกลองมโหระทึก และกรรมวิธีการหล่อกลองมโหระทึก สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 แบบตามอายุ (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546: 18-19) ซึ่งการแบ่งแบบ FRANZ HEGGER เป็นที่นิยมจนถึงปัจจุบัน ส่วนการศึกษาลวดลายที่พบบนกลองมโหระทึกมีทั้งแบบลายเส้นที่ปรากฏบนพื้นผิวของกลองและแบบที่เป็นประติมากรรมลอยตัวที่นำเชื่อมติดกับกลอง ซึ่งลวดลายบางใบอาจคล้ายกันแต่แตกต่างกันในรายละเอียดต่อมา KEIJI IMMAMURA จึงได้ใช้รูปทรงของกลองมโหระทึกมาอธิบายพัฒนาการของลวดลายและจัดลงในรูปแบบตารางเพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ลวดลายที่พบได้สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มลวดลายภาพบุคคล สัตว์ สิ่งของ และกลุ่มรูปแบบลวดลายเรขาคณิต (ญาณทวี เสือสีบพันธุ์, 2554: 13) และมีการศึกษาเรื่อยมาจนก่อน พ.ศ.2463 มีการสำรวจพบกลองมโหระทึกหลายใบโดยบังเอิญในเวียดนาม หลังจากนั้นจึงมีนักวิชาการหลายรายเริ่มเสนอข้อสันนิษฐานและสนับสนุนว่ากลองมโหระทึกมีแหล่งกำเนิดจากประเทศเวียดนาม (เมธินี จิระวัฒนา, 2546: 11-19)

จากการศึกษาวิจัยกลองมโหระทึกที่เพิ่มขึ้น ทำให้พบกลองมโหระทึกจากหลายพื้นที่ตั้งแต่จีน ลาว เวียดนาม พม่า กัมพูชา ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ฯลฯ (เมธินี จิระวัฒนา, 2546: 11-19) กลองมโหระทึกจึงกลายเป็นวัตถุโบราณสำคัญที่เป็นตัวแทนแสดงการเผยแพร่ของวัฒนธรรมตองซอน (คงศักดิ์ จังเอี่ยมบุญ, 2540) ซึ่งพบกลองมโหระทึกที่มีลวดลายน่าสนใจจำนวน 4 ใบ คือ หังอ๊กลู๊ (Ngoc Lü), ฮว่างฮา (Hoàng Ha), โก่อ๊ว (Cổ Loa) และซงด่า (Sông Đà) โดยทั้ง 4 ใบจัดอยู่ในกลุ่ม A1 มีอายุประมาณ 700-300 ปีก่อนคริสต์ศักราช เป็นกลองมโหระทึกที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดที่มีลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมตองซอน เป็นกลองมโหระทึกขนาดใหญ่ซึ่งขนาดความสูงของช่วงบน ตัวกลองและตัวกลองมีความสูงเกือบเท่ากัน มีการตกแต่งลวดลายที่ประณีต 12-14 แถก ระหว่างแฉกมีลายหางนกยูงคั่น ล้อมด้วยลายเรขาคณิต เช่น ลายเส้นประ ลายวงกลมมีจุดตรงกลางเชื่อมด้วยเส้นทแยง หรือลายตัวอักษรภาษาอังกฤษ S ส่วนหน้ากลองตกแต่งด้วยลายภาพบุคคลเต็นรำ ตีกลอง บ้านใต้ถุนสูง นกบิน หรือกวางในลักษณะสมจริง ช่วงบนตัวกลองตกแต่งภาพกระบวนเรือและการรบ ลวดลายเรขาคณิต เช่น ลายหยักฟันเลื่อย ลายวงกลมมีจุดตรงกลางเชื่อมด้วยเส้นทแยง ลายเส้นตรง หรือลายชีหวิ (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546: 22-27)

นับจาก พ.ศ.2509 เป็นต้นมา นักโบราณคดีเวียดนามและประเทศต่าง ๆ ได้ดำเนินการค้นคว้าวิจัยเรื่องของวัฒนธรรมดองซอนอย่างต่อเนื่องทำให้มีข้อมูลที่ต้องการของวัฒนธรรมนี้เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน “การศึกษาลวดลายและความหมายที่ปรากฏบนกลองสำริดห่งอู้ (Ngọc Lũ)” จึงมีความน่าสนใจที่จะศึกษา เนื่องจากกลองสำริดกลุ่ม A1 นี้ มีความสมบูรณ์ โดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การศึกษานี้จึงมุ่งศึกษาเพื่อค้นหาความหมายของลวดลายที่ปรากฏบนกลองดังกล่าว เพื่อสร้างความเข้าใจในความหมายของเรื่องราวที่ต้องการถ่ายทอดผ่านลวดลายที่ปรากฏและความหมายอื่นที่แอบแฝงอยู่ภายใต้ลวดลายบนกลองสำริดห่งอู้ (Ngọc Lũ)

อนึ่ง การศึกษาลวดลายและความหมายที่ปรากฏบนกลองสำริดห่งอู้ (Ngọc Lũ) ยังมีผู้ศึกษาไม่มากนัก ผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษาเพื่อทำให้เข้าใจความหมายของลวดลายที่ปรากฏบนหน้ากลองอย่างลึกซึ้งและเป็นองค์ความรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องกลองสำริดต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

เพื่อศึกษาลวดลายและความหมายที่ปรากฏบนกลองสำริดห่งอู้ (Ngọc Lũ)

1.3 ขอบเขตการศึกษาวิจัย

กลองสำริดห่งอู้ (Ngọc Lũ) พบที่จังหวัดฮ่านาม (Hà Nam) ประเทศเวียดนาม

1.4 วิธีการศึกษาวิจัย

- 1.4.1 รวบรวมข้อมูลเอกสาร
- 1.4.2 ศึกษาข้อมูลหลักฐานจากกลองสำริดห่งอู้ (Ngọc Lũ)
- 1.4.3 นำข้อมูลมาศึกษาลวดลายและความหมาย
- 1.4.4 สรุปผลการศึกษา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

เพื่อทราบและเข้าใจความหมายของลวดลายที่ปรากฏบนกลองสำริดห่งอู้ (Ngọc Lũ)

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารเกี่ยวกับวัฒนธรรมดองซอน

ศรศักดิ์ ชูสวัสดิ (ม.ป.ป.) เขียนเอกสารเกี่ยวกับ “ประวัติศาสตร์เวียดนามโดยสังเขป” เนื้อหากล่าวถึงประวัติศาสตร์ของประเทศเวียดนาม ตั้งแต่ยุคหิน ยุคโลหะ ราชวงศ์ของเวียดนาม เวียดนามได้อิทธิพลจีน ได้การยึดครองของฝรั่งเศส สมัยสงครามโลกครั้งที่สอง สงครามเพื่อเอกราช จวบจนการรวมชาติเวียดนาม และวิวัฒนาการเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน โดยมีการกล่าวถึงวัฒนธรรมดองซอนว่าเป็นวัฒนธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญ อยู่ในสมัยสำริดตอนปลาย มีความสามารถในการหลอมสำริด หลักฐานสำคัญคือกลองมโหระทึกดองซอนที่สามารถพบทั่วไปได้ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเวียดนามเป็นแหล่งที่เริ่มผลิตโลหะสำริดขึ้นเป็นครั้งแรกของโลก

สุรพล นาคะพินธุ (2550) เขียนหนังสือเรื่อง “รากเหง้า บรรพชนคนไทย” มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องพัฒนาการทางวัฒนธรรมของประเทศไทยตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดตามยุคสมัย โดยมีเนื้อหาบางส่วนกล่าวถึงวัฒนธรรมดองซอน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมในสมัยเหล็กของประเทศเวียดนามทางตอนเหนือ มีอายุยาวนานราว 2,600 – 2,300 ปีมาแล้ว

2.2 เอกสารเกี่ยวกับกลองสำริดวัฒนธรรมดองซอน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร (2546) เขียนหนังสือเรื่อง “กลองมโหระทึกในประเทศไทย” เนื้อหาเสนอเกี่ยวกับประวัติกลองมโหระทึกที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ได้ถูกขุดพบจากที่ต่างๆ และมีการศึกษามากมายจากคนหลากหลายเชื้อชาติ ซึ่งต่างก็เสนอแนวคิดและการแบ่งแยกประเภทแตกต่างกันออกไป อีกทั้งกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการผลิตกลองมโหระทึก กรรมวิธีการผลิต ลักษณะของทรงกลองมโหระทึก และลวดลายต่างๆ แต่หลักฐานที่น่าเสนอในเล่มนี้เป็นการขุดพบกลองมโหระทึกในประเทศไทยจากการสำรวจเบื้องต้นในโครงการการศึกษาชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ที่จังหวัดชุมพร

เมธินี จิระวัฒนา (2546) จัดทำผลงานค้นคว้าวิชาการเรื่อง “กลองมโหระทึก” นำเสนอข้อสันนิษฐานเบื้องต้นในเรื่องงานโลหะกรรมก่อนประวัติศาสตร์ โดยกล่าวถึงการศึกษาถึงรูปแบบลักษณะและการรวบรวมกลองมโหระทึกทั้งในประเทศไทยและในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยลักษณะของแหล่งที่พบกลองมโหระทึกที่มักพบใกล้บริเวณแหล่งน้ำหรือพื้นที่ชายฝั่ง แสดงถึงความสัมพันธ์ร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนภูมิภาคบริเวณใกล้เคียง ส่วนลวดลายบนกลองมโหระทึกแบ่งออกเป็นลวดลายภาพบุคคล สัตว์ สิ่งของ และลวดลายเรขาคณิตวัตถุประสงค์ในการผลิตและการใช้กลองมโหระทึกเพื่อประกอบพิธีกรรมการฝังศพ ซึ่งลักษณะรูปทรงของกลองมโหระทึกที่มีความใกล้เคียงกันอาจแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ และอาจชี้ถึงความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับดินแดนภายนอกที่มีวัฒนธรรมกลองมโหระทึกร่วมกัน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับกลองมโหระทึกวัฒนธรรมดองซอน

คงศักดิ์ งามเยี่ยมบุญ (2540) เสนอเนื้อหาเรื่อง “การศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมของวัฒนธรรมดองซอน จากลวดลายบนมโหระทึก” เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ลวดลายบนกลองมโหระทึกเพื่อทราบถึงสภาพแวดล้อมของสังคมผู้ผลิตกลองมโหระทึก โดยให้ความสำคัญในเรื่องลวดลายของสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต ด้วยยึดหลักที่ว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มักจะแสดงความรู้สึก ความคิด และจินตนาการกับสิ่งที่อยู่รอบตัว ซึ่งมีทั้งส่วนที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือที่เรียกว่า ระบบนิเวศตามธรรมชาติ และส่วนที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์หรืออย่างที่เรียกว่า นิเวศวัฒนธรรม และเน้นองค์ประกอบด้านลักษณะทางภูมิศาสตร์ ลายรูปพืชพันธุ์ สัตว์ คน บ้าน เครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมของมนุษย์จากเรื่องราวที่สะท้อนจากกลองมโหระทึก Hegger 1 ที่พบในประเทศเวียดนาม

พรพล ปันเจริญ (2542) เสนอเนื้อหาเรื่อง “การเปรียบเทียบรูปแบบของมโหระทึกในประเทศไทย ประเทศจีน และประเทศเวียดนาม” มุ่งศึกษาศึกษาารูปแบบของกลองมโหระทึกที่พบในประเทศจีน ประเทศเวียดนาม และประเทศไทย โดยใช้รูปแบบทางลวดลายคนสวมขนนกและลายนกบินที่ปรากฏอยู่บนหน้ากลองมโหระทึกเป็นหลัก เพื่อทราบถึงรูปแบบและลวดลายกลองมโหระทึกที่พบในไทยจะได้รับอิทธิพลทางรูปแบบจากภูมิภาคที่เป็นประเทศเวียดนามปัจจุบัน รวมถึงเส้นทางการแพร่กระจายของกลองมโหระทึกที่พบในประเทศไทย และการจัดรูปแบบกลองมโหระทึก

ญาณทวี เสือสีบพันธุ์ (2554) เสนอเนื้อหาเรื่อง “การศึกษาลวดลายแม่พิมพ์บนกลองมโหระทึกที่พบจากแหล่งโบราณคดีโนนหนองหอย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร” เป็นข้อมูลใหม่ในการศึกษาเกี่ยวกับกลองมโหระทึกในประเทศไทย โดยการศึกษาครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบว่าลวดลายบนชิ้นส่วนแม่พิมพ์กลองมโหระทึกนั้นเป็นลวดลายของกลองมโหระทึกแบบใดใน

ระบบการจัดจำแนกของ FRANZ HEGER และเป็นแม่พิมพ์ส่วนใดของกลองมโหระทึก โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบกับลวดลายบนกลองมโหระทึกทั้งหมดที่พบในประเทศไทยจากผลการศึกษาพบว่า ลวดลายบนชิ้นส่วนแม่พิมพ์กลองมโหระทึกจากแหล่งโบราณคดีโนนหนองหอที่พบจากการสำรวจและขุดค้นสามารถเปรียบเทียบกับลวดลายต่างๆบนกลองมโหระทึกแบบเฮกเกอร์ 1 (Heger 1) ที่พบตามภูมิภาคต่างๆในประเทศไทย ซึ่งลวดลายทั้งหมดจัดอยู่ในกลุ่มลวดลายเรขาคณิตและลวดลายสัตว์แบบนามธรรม และเมื่อนำชิ้นส่วนมาเปรียบเทียบกับกลองมโหระทึกแบบเฮกเกอร์ 1 (Heger 1) ทำให้สันนิษฐานได้ว่าอาจเป็นชิ้นส่วนบริเวณหน้ากลอง ไหล่กลอง เอวกลอง และมีอีกบางจำนวนที่ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นชิ้นส่วนใด

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยทราบว่าวัฒนธรรมดองซอนเป็นวัฒนธรรมในสมัยเหล็กของประเทศเวียดนามทางตอนเหนือ มีอายุยาวนานราว 2,600 – 2,300 ปีมาแล้ว (สุรพล นานะพินธุ, 2550) เป็นวัฒนธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญในสมัยสำริดตอนปลายเป็นที่ยอมรับว่าประเทศเวียดนามและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นแหล่งเริ่มต้นการผลิตโลหะสำริดที่แรกของโลกโดยมีกลองมโหระทึกดองซอนที่เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญและสามารถพบได้ทั่วไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ศรศักดิ์, ชูสวัสดิ์, ม.ป.ป.) และกลองมโหระทึกยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสัมพันธ์และวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างพื้นที่ (เมธินี จิระวัฒนา, 2546)

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลองมโหระทึกวัฒนธรรมดองซอนนั้นพบว่า กลองมโหระทึกมีแหล่งผลิตที่จังหวัดฉะเชิงเทราในประเทศไทยเวียดนามเหนือ (พรพล ปิ่นเจริญ, 2542) ส่วนใหญ่อยู่ในแหล่งโบราณคดีดองซอน สามารถจำแนกกลองมโหระทึกเป็น 4 แบบ (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2546) ซึ่งลวดลายบนกลองมโหระทึกในระบบการจัดจำแนกของ FRANZ HEGER ทั้งหมดจัดอยู่ในกลุ่มลวดลายเรขาคณิตและลวดลายสัตว์แบบนามธรรม (ญาณทวี เสือสืบพันธุ์, 2554) เพื่อทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมของมนุษย์จากเรื่องราวที่สะท้อนจากกลองมโหระทึก (คงศักดิ์ ingsiemบุญ, 2540)

บทที่ 3

ประวัติวัฒนธรรมดองซอน

วัฒนธรรมสำริดในเวียดนามเป็นวัฒนธรรมหนึ่งในสองของวัฒนธรรมสำริดที่บรรดานักโบราณคดีได้สนใจในวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้แก่วัฒนธรรมสำริดในมณฑลยูนนานมีแหล่งโบราณคดีที่ใหญ่ที่สุดคือที่ภูเขาซือจี้ (Shi-Zhai-Shan) (Pearson, 1962-27) และวัฒนธรรมดองซอน (Dong Son) ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดแทงฮวา (Thanh Hoa) (ทวี สว่างปัญญากร 2540: 115) โดยมีแม่น้ำมาไหลผ่านและอยู่ห่างจากสะพานฮัมโรง (Ham Rong หรือ เขี้ยวมังกร) ประมาณ 1 กิโลเมตร (Pham Huy Thong 1985: 10) โดยแหล่งโบราณคดีดองซอนนี้ ได้ตั้งชื่อตามวัฒนธรรมทางวัตถุของเวียดนาม

วัฒนธรรมดองซอน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์ ยุคสำริดของเวียดนาม ซึ่งจากการศึกษาของ Ha Van Tan ได้แบ่งวัฒนธรรมยุคสำริดออกเป็น 4 สมัยคือ 1. วัฒนธรรมฟุงเหงียน (Phung Nguyen) ประมาณ 2,000-1,500 ปีก่อนคริสตกาล 2. วัฒนธรรมดงเตา (Dong Dau) ประมาณ 1,500-1,000 ปีก่อนคริสตกาล 3. วัฒนธรรมโกมุน (Go Mun) ประมาณ 1,000-400 ปีก่อนคริสตกาลและ 4. วัฒนธรรมดองซอน (Dong Son) ประมาณ 400 ปีก่อนคริสตกาล – คริสต์ศักราชที่ 1 (พรชัย สุจิตต์, 2532: 70)

การศึกษาวัฒนธรรมดองซอนได้ดำเนินมากกว่า 70 ปีแล้ว สิ่งของที่พบได้รับการอธิบายไว้อย่างชัดเจนแต่บางเรื่องก็ไม่ได้มีการอธิบาย แต่ก่อนเมื่อกล่าวถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คนส่วนใหญ่โดยเฉพาะชาวตะวันตกมักจะเข้าใจว่าดินแดนแถบนี้ก่อรูปวัฒนธรรมขึ้นมาด้วยการรับเอาแบบอย่างจากบ่อเกิดวัฒนธรรมใหญ่ๆ คือ จีน และอินเดีย จึงมักมีแนวโน้มที่เชื่อว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนที่ไม่มีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมที่เด่นชัดเป็นของตนเอง จึงไม่ค่อยได้รับความสนใจจากผู้รู้ทั้งหลายมากนัก แต่ภายหลังที่มีการค้นพบเครื่องมือสำริดสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม พื้นที่แถบนี้จึงได้รับความสนใจและมีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบจริงจังเรื่อยมาจนปัจจุบัน

แหล่งทางโบราณคดีที่สำคัญๆในประเทศเวียดนามแหล่งหนึ่งได้แก่ ดองซอน ที่อยู่ในจังหวัดแทงฮวา (Thanh Hoa) ได้มีการขุดค้นพบวัตถุสำริดจำนวนมากนับพัน วัตถุเหล่านั้นมีทั้งสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ถ้วย ชาม มีด ขวาน อัญมณี ฯลฯ ไปจนถึงอาวุธที่ใช้ในสงครามในหมู่บ้านนั้น สิ่งที่มีความสำคัญยิ่งยวดคือ กลองสำริด ภายหลังจากการขุดค้นสุสานที่ดองซอนก็ได้มีการศึกษา

ค้นคว้าวิเคราะห์ในรายละเอียดเกี่ยวกับกลองสำริด พื้นที่แห่งนี้กระจายอยู่ตามชายฝั่งของแม่น้ำมา บริเวณนี้จึงกลายเป็นเขตทางโบราณคดีที่ก่อให้เกิดกับยุคสมัยที่ใหญ่ที่สุดของวัฒนธรรมทางวัตถุของเวียดนาม คือ วัฒนธรรมดองซอนซึ่งมีอายุยืนยาวอยู่ 1,000 ปี (Pham Huy Thong, 1985: 10)

แหล่งโบราณคดีดองซอนแห่งนี้มีการขุดค้นทั้งหมด 4 ครั้ง คือ ครั้งแรกทำการขุดค้นใน พ.ศ.2467-2472 โดย M. Pajot นักโบราณคดีสมัครเล่นชาวฝรั่งเศส ครั้งที่สองในพ.ศ.2478-2482 โดย O. Janse นักโบราณคดีชาวสวีเดน ส่วนครั้งที่สามและครั้งที่สี่ ในพ.ศ.2512-2513 โดยนักโบราณคดีชาวเวียดนาม ซึ่งเป็นการขุดค้นทางโบราณคดีครั้งยิ่งใหญ่จำนวน 50 แห่ง โบราณวัตถุสำริดที่ขุดพบประมาณ 1,000 ชิ้น สามารถแบ่งเป็นเครื่องใช้ประจำวัน เช่น ชาม มีด ขวาน คันไถ ส่วนอาวุธ เช่น ธนู ดาบ หอก มีด กริช เป็นต้น ส่วนโบราณวัตถุที่สำคัญคือกลองมโหระทึก ได้เริ่มศึกษากลองมโหระทึกอย่างจริงจัง ตั้งแต่การขุดค้นพบกลองมโหระทึกที่ดองซอน บรรดานักวิชาการชาวเวียดนามมีความเห็นว่า วัฒนธรรมดองซอนมีขอบเขตการแพร่กระจายไปอย่างกว้างขวาง โดยครอบคลุมตั้งแต่เวียดนามเหนือและภาคเหนือของเวียดนามตอนกลาง และยังคงเนื่องไปยังที่ราบลุ่มแม่น้ำเต๋อและแม่น้ำว๋นจินแผ่นดินใหญ่ (Pham Huy Thong, 1985: 10-11)

กลองมโหระทึกดองซอนได้จัดอยู่ในระบบกลองมโหระทึกแบบเฮเกอร์ 1 ซึ่งผู้ริเริ่มจัดลำดับกลองมโหระทึกเป็นคนแรกคือ Franz Heger นักโบราณคดีชาวออสเตรียน (Pham Huy Thong, 1985: 11) นับว่ากลองมโหระทึกเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมดองซอน

แต่กลองดองซอนที่พบรุ่นแรก ๆ ส่วนใหญ่เป็นการพบโดยบังเอิญไม่ใช่การค้นคว้าตามหลักการวิจัยทางโบราณคดี ดังนั้นนักโบราณคดีส่วนหนึ่งในตอนต้นๆมักจะไม่ค่อยถือว่ากลองเหล่านี้เป็นโบราณวัตถุอันแท้จริงของวัฒนธรรมดองซอน ในเวลาต่อมาไม่นานนอกจากที่ดองซอนแล้วได้มีการค้นพบกลองมโหระทึกที่สุสานเทียวดวง (Thieu Duong) และดิงกง (Dinh Cong) ในจังหวัดแทงฮวา รวมทั้งในหลุมฝังศพทางทิศตะวันออกของเวียดเค (Viet Khe) ในจังหวัดไฮฟอง ที่พบโลงศพรูปร่างคล้ายเรือกำปั่นพร้อมกับกลองมโหระทึก (Pham Huy Thong, 1985: 11) (ภาพที่ 1) ช่วงระยะเวลาของกลองมโหระทึกเกิดขึ้นในช่วงเดียวกับวัฒนธรรมดองซอนที่เกิดต่อเนื่องจากวัฒนธรรมโกมุน (1,000-400 B.C.) ในแถบลุ่มแม่น้ำฮอง (Pham Huy Thong, 1985: 14) วัฒนธรรมดองซอนเริ่มขึ้นประมาณ 400 B.C.-1 A.D. และกลองมโหระทึกดองซอนเริ่มปรากฏในช่วงที่เทคโนโลยีทางโลหะกรรมของวัฒนธรรมดองซอนเจริญสูงสุด (Pham Huy Thong, 1985: 15) จึงเป็นที่ประจักษ์ว่า กลองดองซอนเป็นโบราณวัตถุที่แท้จริงที่เป็นตัวแทนลักษณะวัฒนธรรมดองซอน

ภาพที่ 1 โลงศรูปร่างคล้ายเรือและกลองสำริด พบที่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดเค (Viet Khe) ในจังหวัดไฮฟอง
ที่มา: Andrew Dang, *Mộ thuyền Việt Khê*, เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2562, เข้าถึงได้จาก
<https://www.quora.com/What-did-ancient-Vietnamese-weapons-and-armor-look-like>

การค้นพบวัฒนธรรมดองซอนดังที่กล่าวมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ว่าดินแดนแถบนี้ก็มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงเรื่องราวก่อนประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติในภูมิภาคนี้อย่างมีวิวัฒนาการ อีกทั้งวัฒนธรรมดองซอนมีบทบาทสำคัญในการศึกษาการเกิดรัฐในยุคแรก ผู้รู้บางท่านกำหนดให้วัฒนธรรมดองซอนอยู่ในช่วงสุดท้ายของการปกครองแบบแว่นแคว้น นักวิชาการท่านอื่นๆ กำหนดให้วัฒนธรรมดองซอนอยู่ในช่วงการเกิดรัฐรุ่นแรกๆ ในการเปลี่ยนแปลงสังคมชนชั้นไปสู่สังคมที่มีอารยธรรม (Pham Huy Thong, 1985: 313)

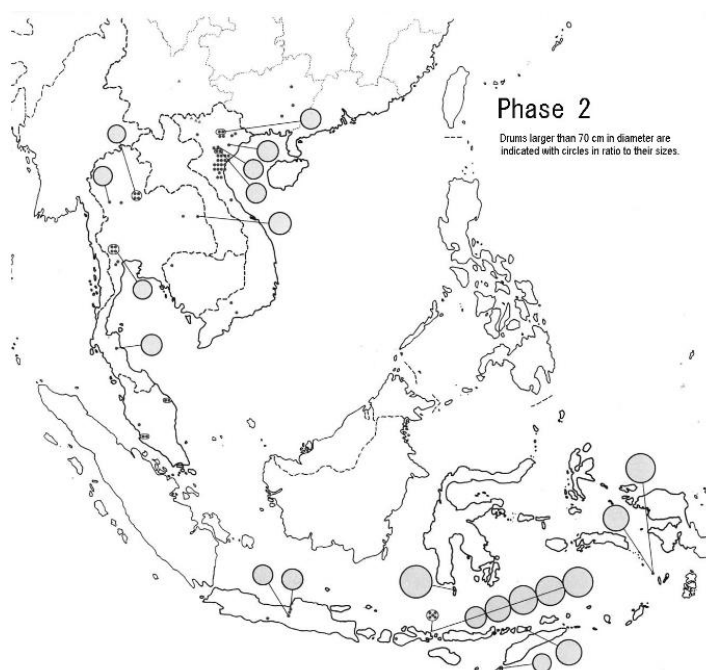
3.1 การแพร่กระจายของวัฒนธรรมดองซอน

การแพร่กระจายของวัฒนธรรมดองซอนอาจจะมีอยู่หลายแนวคิด แนวคิดหนึ่งเชื่อว่าวัฒนธรรมดองซอนจะครอบคลุมตอนเหนือของเวียดนาม อีกแนวคิดหนึ่งเห็นว่าดองซอนแบ่งออกเป็นดองซอนเหนือและดองซอนใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมดถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม

ดองซอนในความหมายของการกระจายตัวของวัฒนธรรมดองซอน กล่าวคือ วัฒนธรรมดองซอนจะอยู่รวมเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นแผ่นดินใหญ่

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าวัฒนธรรมดองซอนเป็นโบราณวัตถุที่สำคัญที่เป็นตัวแทนแสดงวัฒนธรรมดองซอน อาณาบริเวณของการแพร่กระจายวัฒนธรรมนี้จะอยู่ในส่วนของเวียดนามเหนือที่ราบลุ่มแม่น้ำ Tso Chiang และ Yu Chiang ในกวางสี และตอนบนของลุ่มแม่น้ำคง จากเส้นทางนี้วัฒนธรรมสามารถกระจายไปถึงดินแดน Tsu Chih ของยูนนาน

แม้ว่าจะมีการค้นพบกลองมโหระทึกแพร่กระจายอยู่ทั่วประเทศจีนตอนใต้ ประเทศลาว ประเทศเวียดนาม ประเทศ พม่า ประเทศกัมพูชา ประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซียก็ตาม อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้หมายความว่าพื้นที่เหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมดองซอนเสมอไป เพราะด้วยมีการจัดประเภทของกลองมโหระทึกแบบ Heger 1 เท่านั้นที่เป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมดองซอน กลองที่พบในที่อื่นๆ อาจจะเป็นสิ่งที่ทำมาก่อนหรือหลังยุคสมัยวัฒนธรรมดองซอนก็เป็นได้ (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงการแพร่กระจายของวัตถุในวัฒนธรรมดองซอน บริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ราว 1 ปีก่อนคริสต์ศตวรรษ – ศตวรรษที่ 1

ที่มา: Keiji Imamura. The Distribution of Bronze Drums of the Heger I and Pre-I Types: Temporal Changes and Historical Background, (2010), p.36.

3.2 ประวัติกลองมโหระทึกวัฒนธรรมดองซอน

“กลองมโหระทึก” เป็นคำไทยที่ใช้เรียกกลองสำริดซึ่งคนจีนเรียกว่า “ถงกุ่” โดยคำว่า “ถง” (Tong) แปลว่าสำริดหรือทองแดง และ “กุ่” (Gu) แปลว่ากลอง คำภาษาจีนทั้งสองคำรวมกันจึงแปลว่า “กลองสำริด” ส่วนคนลาวเรียกกลองสำริดว่า “ค้องกระบอกสำริด” (คำแพง เกตวงศ์, 2538: 10) กลองมโหระทึกเป็นวัตถุที่ใช้ในพิธีกรรมเพื่อความอุดมสมบูรณ์และพิธีกรรมในการฝังศพ เมื่อเจ้าของกลองมโหระทึกเสียชีวิตลงกลองมโหระทึกก็就会被ทำลายแล้วฝังศพพร้อมกับเจ้าของ ส่วนในด้านความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกนั้น ชาวโลโลที่อยู่ในเวียดนามมีความเชื่อว่ากลองมโหระทึกเป็นตัวแทนของจักรวาล (เปรียบเหมือนพ่อ) ดวงตะวัน (เปรียบเหมือนแม่) ที่ให้กำเนิดสิ่งมีชีวิตและภูเข่า แม่น้ำให้กับสิ่งมีชีวิตทุกชนิด (Lo Jiang Pao, 1993: 8-11) บรรดานักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีชาวยุโรปหลายท่านได้สนใจศึกษากลองมโหระทึก ที่พบในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาตั้งแต่ช่วงหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 แล้ว โดยได้ทำการศึกษาวิจัยกลองมโหระทึกโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

3.2.1 การศึกษาวิจัยกลองมโหระทึกบนหมู่เกาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากการศึกษาของ Kemper (1968: 15-22) ได้รวบรวมประวัติการค้นพบและศึกษากลองมโหระทึกที่พบในหมู่เกาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไว้แล้วอย่างละเอียดซึ่งมีสาระสรุปดังนี้

ในพ.ศ.2233-2515

- Rumphirus สันนิษฐานเกี่ยวกับกลอง Pejeng ว่าน่าจะใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชาวฮินดู-บาหลี่ และมีอายุเก่าไปถึงยุคสำริด
- Isidor Van Kinbergen ทำการวาดรูปแผ่นทองแดงที่มีรูปดวงตะวันที่พบทางตอนกลางของชาว
- Vack ได้พบกลอง Pejeng บนเกาะบาหลี่ตอนใต้
- G.W.C. Baron Van Hoewell ชุุดพบกลองมโหระทึก 2 ใบบริเวณชายฝั่งตะวันออกเฉียงของเกาะกัว
- ชวนาพบกลองมโหระทึกที่บริเวณเตรียมการปลูกข้าว ใน Kampung Babakan ประเทศอินโดนีเซีย
- Rouffaer ทำการตรวจสอบชิ้นส่วนกลองมโหระทึกบนเกาะ Leti ประเทศอินโดนีเซีย
- H.V. Vonk พบรูปแกะสลักหินเป็นรูปกลองมโหระทึกที่ Pasemah Sumatera ประเทศอินโดนีเซีย
- R.P. Soejono ได้ชุุดพบหน้ากลอง Pejeng ที่ Babita, Gianyar ในภาคกลางของเกาะบาหลี่

3.2.2 การศึกษาวิจัยกลองมโหระทึกบนแผ่นดินเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นักโบราณคดีและนักประวัติศาสตร์ชาวยุโรปเริ่มทำการวิจัยกลองมโหระทึกในพ.ศ. 2405 โดยนโปเลียนที่ 3 ได้ซื้อกลองมโหระทึกจากประเทศจีนนำไปเก็บรักษาไว้ที่ De La Marine ในกรุงปารีส หลังจากนั้นเริ่มมีการพบกลองมโหระทึกโดยนักโบราณคดีและนักประวัติศาสตร์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง Kemper (1988: 23-30) ได้รวบรวมประวัติการค้นพบและศึกษากลองมโหระทึกไว้อย่างละเอียดและมีสาระสรุปดังนี้

ในพ.ศ. 2433-2445

- Franz Hegger นำกลองมโหระทึกแบบเฮเกอร์ 1 ที่ขุดพบในเวียดนามเหนือ (Moulie) ไปแสดงนิทรรศการโลกที่กรุงปารีส
- Mayer และ Foy พบกลองมโหระทึกในแผ่นดินเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 52 ใบ
- De Groot วิเคราะห์กลองมโหระทึกที่มีชาวพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในมณฑลกวางตุ้ง เป็นผู้หล่อขึ้นเป็นครั้งแรก
- Franz Heger (1902: 44) ทำการศึกษาประเพณีการใช้กลองมโหระทึกออกเป็น 4 แบบ โดยตั้งชื่อรูปแบบกลองมโหระทึกว่า Heger (เฮเกอร์) มีรายละเอียดดังนี้
แบบเฮเกอร์ 1 เป็นกลองมโหระทึกที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดและมีขนาดใหญ่กว่ากลองแบบที่ 2 3 และแบบที่ 4 มีอายุประมาณ 700 ถึง 100 ปีก่อนคริสตกาลหรือประมาณ 200 ปีก่อนพุทธกาลถึงพุทธศตวรรษที่ 5 ลักษณะรูปทรงของกลองมโหระทึกแบบที่ 1 (Heger 1) สามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วนได้อย่างชัดเจน คือส่วนบนสุดหรือส่วนหน้ากลองคล้ายรามะนา กลางหน้ากลองตกแต่งลายดาว 8-16 แฉกและลวดลายเรขาคณิตในรูปวงกลม ลายนกบินทวนเข็มนาฬิกา บางใบพบประติมากรรมลอยตัวรูปสัตว์ เช่น กบ คางคก ตกแต่งอยู่บริเวณของหน้ากลอง ด้านข้างพร้อมมีหูคล้องติดอยู่ทางด้านข้างเหนือตัวกลองตกแต่งลายต่างๆ เช่น ลายเรือมีรูปคนสวมเครื่องประดับบนศีรษะตกแต่งด้วยขนนกยื่นอยู่บนเรือ และลายเรขาคณิต เป็นต้น ส่วนตัวกลองเป็นทรงกระบอกซึ่งมีการตกแต่งด้วยลวดลายต่าง ๆ เช่นกัน ส่วนล่างสุดเป็นส่วนฐานกลองที่โค้งผายออก (Kemper, 1988: 30-31) ซึ่งกลองมโหระทึกแบบเฮเกอร์ 1 สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยได้ 3 กลุ่มดังนี้ คือ (ชิน อยู่ดี, 2529: 92)

กลุ่มที่ 1a หน้ากลองและเอวกลองมีลายรูปคนและสัตว์ ส่วนรูนต่อมาเป็นลายรูปคนที่ใช้เครื่องประดับเช่น ขนนก เป็นต้น (ชิน อยู่ดี, 2529: 92)

กลุ่มที่ 1b หน้ากลองและเอวกลองมีลายรูปสัตว์และลายนกบิน ส่วนรูปลายคนมีแต่ที่เอวกลองและอกกลอง

กลุ่มที่ 1c หน้ากลองและเอวกลองมีลายเรขาคณิตและลายนกบิน

นอกจากนี้ฟรานซ์ เฮเกอร์ ยังได้แบ่งสัณฐานและโครงร่างของกลองมโหระทึกแบบเฮเกอร์ 1 ออกเป็น 4 ชนิดคือ (Kemper,1988: 45) ดังนี้

แบบ A มีลักษณะอกกลอง เอวกลอง ฐานกลองจะแยกเป็น 2 ส่วน มีสัณฐานเตี้ย บริเวณเอวกลองและฐานกลองจะเป็นเส้นโค้ง (Kemper,1988: 46-47)

แบบ B มีลักษณะอกกลอง เอวกลอง ฐานกลองจะแยกเป็น 3 ส่วน บริเวณเอวกลองกับฐานกลองเป็นเส้นโค้งชันชันได้เล็กน้อย (Kemper,1988: 47)

แบบ C มีลักษณะอกกลอง เอวกลอง ฐานกลอง จะแยกเป็น 3 ส่วน เอวกลองมีลักษณะเป็นเส้นตรง ช่วงปลายของเอวที่จะต่อเข้ากับฐานกลองมีลักษณะเป็นชันชันได้อย่างชัดเจน แบบ C จะมีขนาดใหญ่กว่าแบบ A และแบบ B (Kemper,1988: 48)

แบบ D มีลักษณะอกกลอง เอวกลอง ฐานกลองจะแยกเป็น 3 ส่วน อกกลองเอวกลองมีลักษณะเป็นเส้นทแยงมาเชื่อมกับฐานกลองเป็นลักษณะของมุมป้าน แบบ D จะมีขนาดใหญ่กว่าแบบ A และแบบ B แต่จะมีขนาดใกล้เคียงแบบ C (Kemper,1988: 48)

แบบเฮเกอร์ 2 เป็นกลองมโหระทึกที่มีขนาดกลางถึงขนาดใหญ่มีอายุประมาณ 400 ปีก่อนคริสตกาล-คริสต์ศตวรรษที่ 1 หรือพุทธศตวรรษที่ 1-6 ส่วนหน้ากรองตัวกลองและฐานกลองสามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วนบริเวณหน้ากลองไปยังน้มนักมีการตกแต่งด้วยประติมากรรมรูปกบหลายตัว ส่วนตัวกลางของหน้ากลองนิยมตกแต่งด้วยดาว 18 แฉก ส่วนอื่นของกลองคือข้างกลองและฐานกลองนิยมตกแต่งด้วยลายเรขาคณิต (เมธินี จิระวัฒนา, 2546: 18-19)

แบบเฮเกอร์ 3 เป็นกลองมโหระทึกขนาดกลางมีชื่อเรียกเฉพาะว่ากลองกะเหรี่ยงหรือกลองมโหระทึกยางแดง มีอายุประมาณ 400 ปีก่อนคริสตวรรษที่ 5 หรือประมาณพุทธศตวรรษที่ 1-10 กลองมโหระทึกแบบที่ 3 นี้ไม่สามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วนเหมือนกลองมโหระทึกแบบที่ 1 และ 2 เนื่องจากช่วงบนของกลองเป็นทรงกระบอกเตี้ย สั้น ช่วงกลางตัวกลองโค้งเล็กน้อยต่อเนื่องจนถึงส่วนฐานกลองที่เป็นทรงกระบอก ลายบริเวณหน้ากลองทำเป็นลายดาว 8 แฉกหรือ 12 แฉก และตกแต่งด้วยลายประดิษฐ์ นอกจากนี้ยังมีการตกแต่งด้วยประติมากรรมรูปกบอีกด้วย กลองแบบที่ 3 นี้ ยังมีการใช้งานสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (เมธินี จิระวัฒนา, 2546: 19)

แบบเฮเกอร์ 4 เรียกว่ากลองมโหระทึกแบบจีนมีอายุประมาณ 100 ปีก่อนคริสตกาลถึงคริสต์ศตวรรษที่ 5 หรือประมาณพุทธศตวรรษที่ 5-10 กลองมโหระทึกแบบที่ 4 นี้สามารถแบ่งสัดส่วนของกลองได้เป็น 2 ส่วนคือส่วนหน้ากลองและฐานกลองโดยช่วงตัวกลองกลมกลืนกับส่วนฐานกลองที่บานออก ส่วนหน้ากลองนิยมตกแต่งลายดาว 12 แฉกและตกแต่งลายแบบจีนไม่มีการตกแต่งด้วยประติมากรรมลายนูนรูปกบหรือสัตว์ชนิดอื่นเหมือนกลองมโหระทึกแบบอื่น กลองมโหระทึกแบบ

นี้กลุ่มชนมวง (Moung) ในสาธารณรัฐเวียดนามยังใช้สืบเนื่องจนถึงปัจจุบันและยังพบตามศาสนสถานในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย (เมธิณี จิระวัฒนา, 2546: 19)

ในพ.ศ.2461 H. Parmentier ได้พบกลองมโหระทึกที่ได้จากการศึกษาวิจัยเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 188 ใบ (Kemper, 1988: 24)

ในพ.ศ. 2472 Goloubew ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกลองมโหระทึกว่ากำเนิดมาจากกลองวงบนฐานโครงหวายของชนชาติส่วนน้อยในเวียดนาม มีรูปทรงคล้ายกลองมโหระทึก ต่อมาได้รับเอาวิธีหลอมโลหะมาจากจีนจึงทำให้การผลิตกลองมโหระทึกมากขึ้น (Goloubew, 1929: 449-451)

ในพ.ศ. 2491 Levy นักวิชาการชาวฝรั่งเศสได้ให้ความเห็นว่ากลองมโหระทึกมีวิวัฒนาการมาจากหม้อหุงข้าวทรงคว่ำ ซึ่งได้พบหลักฐานจากการขุดค้นที่สุสานโบราณในมณฑลยูนนาน จึงทำให้เห็นภาพที่แสดงถึงการพัฒนาการที่ต่อเนื่องอย่างเห็นได้ชัด (Jiang Ting Yu, 1982: 62-66)

ในพ.ศ. 2499 Wan Yen นักวิชาการชาวจีนได้พบกลองมโหระทึกแบบเฮเกอร์ 1 และเฮเกอร์ 4 ในประเทศจีนตอนใต้ จำนวน 300 ใบ (Kemper, 1988: 25)

ต่อมาหลังจากนั้นได้มีนักโบราณคดีจากประเทศต่างๆ ขุดพบกลองมโหระทึกจำนวนมากในหลายพื้นที่ทั่วแผ่นดินเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีนักวิชาการหลายท่านทำการศึกษาวิจัยและมีการจัดรูปแบบกลองมโหระทึกที่ขุดพบได้ในบริเวณนั้นๆ ออกมาอีกหลายรูปแบบ

3.3 โครงสร้างของกลองมโหระทึก

รูปทรงของกลองสำริด หรือกลองมโหระทึก สามารถแบ่งการศึกษาตามโครงสร้างของกลองมโหระทึกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.3.1 ลักษณะของหน้ากลองมโหระทึก

ลักษณะหน้ากลองมโหระทึกจะเป็นแผ่นกลมเรียบซึ่งเหมือนกับหน้ากลองหนังสัตว์แต่จะต่างกันตรงที่มีหน้ากลองด้านเดียว ส่วนอีกด้านจะว่างเปล่า บางครั้งเรียกว่า “ด้านในกลองทะเลลูกัน” ตรงกลางหน้ากลองจะนูนขึ้นเล็กน้อย โดยทั่วไปเรียกว่า “ดวงตะวัน” แต่ในสมัยโบราณจะเรียกว่า “สะดือกลอง” รอบๆ ดวงตะวันจะปลงรัศมีออกมา 12 แฉก เมื่อนำเอาเส้นรัศมีมารวมกับดวงตะวันจะเรียกว่าลายดวงตะวัน บางคนเรียกว่าดวงดาว นอกจากลายดวงตะวันแล้วยังมีลายวงกลมซ้อนกัน ซึ่งมีขนาดกว้างและแคบเรียกว่าวงแหวน วงแหวนส่วนใหญ่จะมีจำนวน 1-3 วง โดยจะเริ่มจากด้านใน แล้วขยายออกมาสู่ด้านนอก บริเวณช่องว่างวงแหวนจะประดับด้วยรูปปั้นสำริดลวดลายต่างๆ และลวดลายที่เป็นภาพต่างๆ ในด้านรูปปั้นกบสำริดที่พบเห็นบ่อยที่สุดคือ รูปปั้นกบสำริด คนขี่ม้าสำริด วัว ควาย ลากคันไถ นก เต่า เป็นต้น บริเวณขอบหน้ากลองจะเชื่อมติดกับตัวกลองอย่างแน่นหนา

กลองมโหระทึกบางใบจะมีขอบของพื้นหน้ากลองยื่นออกมาเป็นรูปชายคาและลักษณะของชายคาจะลาดเอียงลงด้านล่างเรียกว่า “ชายคากระโปรงหรือชายคาคก” (Jiang Ting Yu, 1988: 2-3)

3.3.2 ลักษณะของตัวกลองมโหระทึก

ลักษณะของตัวกลองมโหระทึกจะเริ่มจากขอบหน้ากลองไปถึงฐานกลองโดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนบนจะติดกับหน้ากลองเรียกว่า ออกกลอง ช่วงออกกลองจะนูนออกด้านนอกเล็กน้อย ถัดจากออกกลองลงมาเรียกว่า เอวกลอง ส่วนใหญ่เป็นทรงกระบอก ส่วนบนกับส่วนล่างของเอวกลองจะแบ่งเป็นอกกลองกับฐานกลอง ใต้เอวกลองลงมาจะเป็นฐานกลองโดยทั่วไปส่วนบนจะเล็กส่วนล่างจะใหญ่และเฉียงออกไปด้านนอก กลองมโหระทึกในช่วงต้นจะแบ่งช่วงขาไม่ชัดเจน ส่วนมากจะมีลักษณะคล้ายตัว S ที่ยึดตรงตัว แหวนที่คล้ายกับวงแหวนบนหน้ากลองเส้นวงแหวนจะแบ่งเป็นช่อง แต่ละช่องจะมีลวดลายและภาพต่างๆ ด้านข้างกลองทั้งสองข้างระหว่างออกกลองกับเอวกลองจะมีหูกลอง 2 คู่ ลักษณะของหูกลองจะเป็นแบบก้านกลมและก้านแบน หูทรงแบบก้านกลมจะมีขนาดเล็ก ผิวเรียบ ไม่มีลาย ถ้าขนาดใหญ่จะมีลักษณะคล้ายงู หูกลองก้านแบนจะเป็นแบบที่สวยงามที่สุด โดยการรวมเอาลายดอกไม้ร่วมกับหูกลอง ภายนอกของหูกลองจะมีลายดอกไม้ ส่วนใหญ่จะโค้งแบบสะพาน ตรงกลางของหูกลองจะมีช่องเรียวยาวและมีลวดลายทั้งสองข้าง แต่บางลูกลายขีดเส้นตรงธรรมดา (Jiang Ting Yu, 1988: 3-4)

จากการศึกษาของนักโบราณคดีและนักประวัติศาสตร์หลายท่านที่กล่าวมา มีการขุดพบกลองมโหระทึกจำนวนมาก จึงมีกลองหลากหลายประเภทจากการจัดรูปแบบในหลายรูปแบบ ซึ่งกลองจำนวนนั้นก็มีสภาพแตกต่างกันไป กลองมโหระทึกบางชิ้นไม่สามารถนำมาตรวจสอบได้ แต่กลองมโหระทึกบางชิ้นก็ยังคงสภาพดีอยู่ ทำให้กลองมโหระทึกที่ยังคงสภาพสมบูรณ์นั้นมีความโดดเด่นและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย อย่างเช่นกลองสำริดหังอู่ (Ngoc Lü)

บทที่ 4

ศิลปะลวดลายที่ปรากฏบนกลองสำริดหังอู้ (Ngọc Lũ)

4.1 กลองสำริดหังอู้ (Ngọc Lũ)

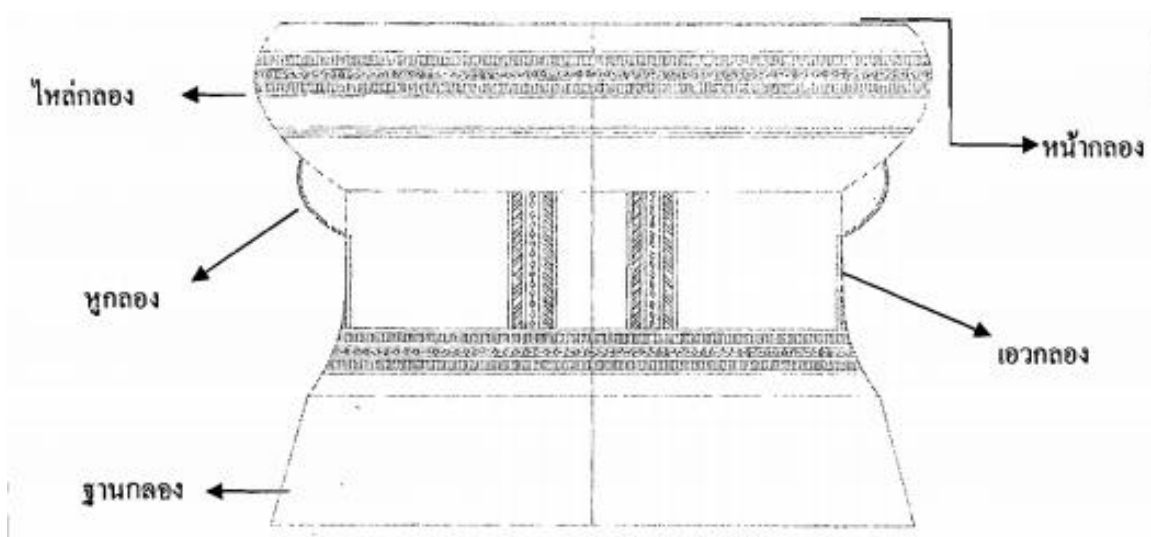
ในช่วงปีค.ศ.1893 – 1894 ได้มีการค้นพบกลองสำริดหนึ่งใบ ระหว่างการสร้างฝายที่ Ngọc Lũ บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำ Hồng ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเวียดนาม (ภาพที่ 3) สภาพกลองสมบูรณ์ดี หน้ากลองนูนป้องกัน จึงทำให้เส้นนูนปรากฏขึ้นชัดเจนบนหน้ากลอง ซึ่งมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 79 cm. และสูง 63 cm. กลองแบ่งออกเป็น 3 ส่วน และไหล่จะโป่งถึงหน้ากลอง ตัวกลองเป็นทรงกระบอกตรง ฐานกลองเป็นรูปกรวยสั้นมีลวดลาย 2 ชนิด คือ ลายเรขาคณิต และลายรูปคนหรือรูปสัตว์

ภาพที่ 3 กลองสำริด Ngọc Lũ ที่ถูกเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเวียดนาม
ที่มา: Bảo tàng Lịch sử Quốc gia, **Trống đồng Ngọc Lũ**, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562,
เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/a/hanam.edu.vn/thvanly/thu-vien-anh-1>

ก่อนที่จะกล่าวถึงรายละเอียดในเรื่องของลวดลายต่างๆ ควรได้เห็นภาพรวมของโครงสร้าง ตำแหน่งและรูปร่างหลักของลวดลายต่างๆ ส่วนสำคัญของมโหระทึกที่มักจะถูกกล่าวถึงเมื่ออธิบาย ลวดลาย ได้แก่ หน้ากลอง ไหล่กลอง ตัวกลอง หูกลอง และฐานกลอง (ภาพที่ 4) ลายที่ปรากฏส่วนใหญ่จะอยู่ในส่วนหน้ากลอง ซึ่งมีลักษณะเป็นแผ่นเรียบหรือนูนเล็กน้อยเฉพาะศูนย์กลางกลอง ลักษณะลายที่ปรากฏมีทั้งเป็นนูนต่ำ และลายที่ตกแต่งลงไปบนผิวกลอง

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าวิวัฒนาการของลวดลายประดับตกแต่งบนกลองสำริดนั้นมีต้นเค้ามาจากลวดลายประดับตกแต่งบนภาชนะดินเผายุคหินใหม่ในสมัย Phung Nguyen (Huyen, 1989: 82-85) สิ่งนี้ได้ยืนยันพัฒนาการและวิวัฒนาการของกลองทองซอนบนพื้นฐานวัฒนธรรมทองซอน

ภาพที่ 4 แสดงส่วนประกอบของกลองมโหระทึก

ที่มา: ญาณทวี เสือสืบพันธุ์, ลวดลายบนแม่พิมพ์กลองมโหระทึกที่พบจากแหล่งโบราณคดีโนนหนองหอ ตำบลนาอุดม อำเภอนิคมน้ำอ้อม จังหวัดมุกดาหาร, 25.

4.2 ลวดลายที่ปรากฏบนกลองสำริดหิ้งอูลู้ (Ngọc Lũ)

โดยภาพรวมแล้วบนหน้ากลองจากจุดศูนย์กลางของกลองเป็นวงกลมมีແฉกคล้ายดาว และถัดจากนั้นจะเป็นเส้นรอบวงกลมขนาดต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ว่างสำหรับบรรจุรูปลายต่างๆ จนกระทั่งถึงสุดท้ายของหน้ากลอง และยังมีลวดลายอื่น ๆ ปรากฏอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของกลองดังนี้ (ภาพที่ 5)

4.2.1 หน้ากลอง

ในส่วนกลางของหน้ากลอง คือรูปดาว 14 แฉก โดยมีรูปขนนกยุงอยู่ในแฉกแต่ละแฉก จากจุดกลางของหน้ากลองไปถึงขอบของกลอง มีแถบลาย 16 แถบ แถบที่ 1, 5, 11 และ 16 มีลายขีดยาว ส่วนลายแถบที่ 2, 4, 7, 9, 13 และ 14 เป็นลายวงกลม มีจุดอยู่ตรงกลางและมีเส้นสัมผัสเชื่อมวงแต่ละวง ส่วนแถบที่ 3 แสดงพื้นเลื้อย โดยมีเส้นประ 2 เส้นอยู่ระหว่างแถบที่ 6, 8 และ 10 แสดงรูปคน และรูปสัตว์ เข้าแถวอยู่รอบๆ ดวงดาวในทิศทางทวนเข็มนาฬิกา ในแถบลายที่ 6 พื้นที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน แต่ละส่วนมีรูปกลุ่มคน 5 กลุ่ม

ภาพที่ 5 ลวดลายบนหน้ากลองสำริด Ngọc Lũ

ที่มา: **Họa sĩ Đức Hòa, Mặt trống đồng Ngọc Lũ**, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://trithucvn.net/van-hoa/hinh-tuong-dong-vat-nhiet-doi-tren-do-dong-dong-son.html>

ในลายกลุ่มแรกจากซ้ายไปขวา คนที่ 6-7 คือช่างฟ้อน แต่งตัวด้วยรูปขนนก สวมหมวกสูง ด้วยรูปทรงคล้ายกับหัวนกที่มีตาอยู่บนยอด คนแรกในกลุ่มที่มี 7 คน ไม่สวมหมวกแต่นุ่งกระโปรงยาว ที่กระพือขึ้นลงขณะที่กำลังเต้นอยู่ในรั้วขบวน บางคนถือเคียว คนอื่นๆ กำลังเป่าแคน บ้างก็ถือหอก โดยให้หอกปักลง ด้ามหอกประดับด้วยขนนก คนอื่นๆ 3-4 คน แม่มือออกประหนึ่งว่ากำลังฟ้อนรำ (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 6 ลายช่างฟ้อนในลวดลายกลุ่มแรกที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngọc Lũ

ที่มา: **TRẦN LÊ TÚY-PHƯƠNG, Hình Muá Hát trên mặt trống**, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://dotchuoinon.com/2015/07/20/nhac-cu-co-truyen-vn-trong-dong/>

ในลายกลุ่มที่ 2 คือรูปบ้านที่มีหลังคาโค้งเว้า มีเสา 2 เส้น ต่อขึ้นไปบนฝาบ้าน ตรงกลาง
ระเบียงบ้านมีรูปผู้ชายแต่งตัวอย่างเรียบร้อย ไข่มวยผม ในมือถือวัตถุที่ไม่รู้ว่าคืออะไร ทั้งสองแถบของ
บ้านเป็นเส้นวงกลมที่มีลายจุดอยู่ตรงกลาง (ภาพที่ 7)

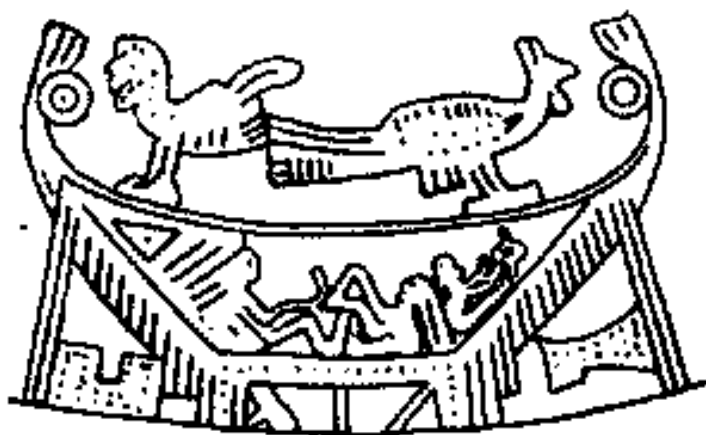
ภาพที่ 7 ลายบ้านในลวดลายกลุ่มที่สองที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lũ
ที่มา: Nguyễn Văn Huyền, **Nhà Nòng**, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก
[https://nguyenxuanquangbacsi.wordpress.com/2011/12/30/tr%E1%BB%91ng-
ng%C6%B0%E1%BB%9Di-m%E1%BA%B7t-tr%E1%BB%9Di-bach-vi%E1%BB%87t-ng%E1%BB%8Dc-
lu-i-7/](https://nguyenxuanquangbacsi.wordpress.com/2011/12/30/tr%E1%BB%91ng-ng%C6%B0%E1%BB%9Di-m%E1%BA%B7t-tr%E1%BB%9Di-bach-vi%E1%BB%87t-ng%E1%BB%8Dc-lu-i-7/)

ในลายกลุ่มที่ 3 รวมรูปผู้หญิงปล่อยผม นุ่งกระโปรง มือถือของที่ไม่ทราบว่าเป็นอะไรที่กำลัง
หันไปทางหลังคาบ้าน และมีวงกลมที่มีจุดอยู่ตรงกลางอยู่บนเรือนร่างนั้น เหนือศีรษะขึ้นไปมีนกกำลัง
บินคล้ายกันกับรูปหนึ่งในลายแถบที่ 9 มีคน 2 คนนั่งหันหน้าหากัน คนหนึ่งปล่อยผม (หญิง) มีวงกลม
ที่มีจุดตรงกลางอยู่บนเรือนร่าง อีกคนหนึ่งนุ่งผ้าเตี่ยว มุ่นมวยผม นอกจากนี้ยังมีคนอีกคู่หนึ่งถือสาก
ลงไปตำในครก ปลายสากตกแต่งด้วยขนนก (ภาพที่ 8)

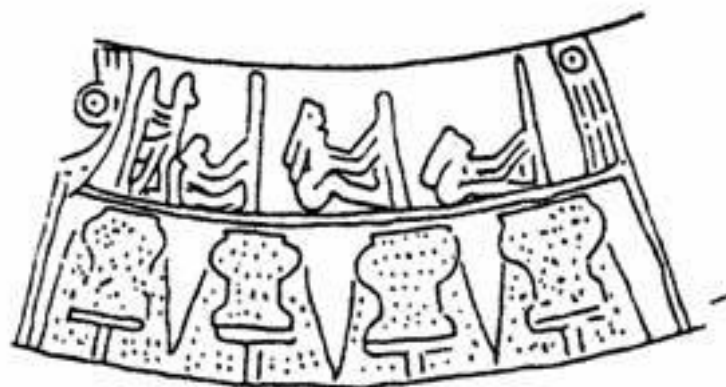
ภาพที่ 8 ลายกลุ่มผู้หญิงในลวดลายกลุ่มที่สามที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lũ
ที่มา: Nguyễn Văn Huyền, **Nhà Nòng**, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก
<https://nguyenxuanquangbacsi.wordpress.com/2011/12/30/tr%E1%BB%91ng-ng%C6%B0%E1%BB%9Di-m%E1%BA%B7t-tr%E1%BB%9Di-bach-vi%E1%BB%87t-ng%E1%BB%8Dc-lu-i-7/>

ในลายกลุ่มที่ 4 คือ บ้านรูปสี่เหลี่ยมคางหมู บนเสาสูง หลังคาโค้งเว้าคล้ายเรือ ปลายจั่วแต่ละด้านเป็นรูปนกหัวที่มีดาวใหญ่ๆ ละมีเสาค้ำอยู่แต่ละด้าน บนหลังคามีสัตว์ปีก 2 ตัว เกาะอยู่ที่หลังคา ตัวหนึ่งคล้ายนกยูง อีกตัวหนึ่งคล้ายไก่ตัวผู้ หลังคาประดับด้วยพวงมาลัย 2 พวง การประดับตกแต่งด้านซ้ายของบ้านยังรวมเอาลายเส้นขดรูปสามเหลี่ยมเข้าไว้ด้วยกัน มีบันไดขึ้นบ้านคล้ายกับบ้านที่มีเสาสูงของคนบนภูเข้าแห่งที่ราบสูงเวียดนาม ด้านตรงข้าม มีนกยูงเกาะอยู่บนหลังคาบ้าน ภายในบ้านมี 2 คน นั่งหันหน้าเข้าหากัน ผนังยาวคลุมหลัง ถ้าวัดดูบางอย่าง ทั้ง 2 ด้านของบ้านมีพวงมาลัยประดับ บนพื้นด้านซ้ายถัดจากเสาที่ค้ำอยู่มีวัตถุรูปทรงเหมือนกลองสำริดวางอยู่ ด้านขวา คือรูปคนปล่อยผมปะบ่า ดูเหมือนกำลังตีกลองใบเล็ก ลักษณะรูปทรงบ้านเช่นนี้คล้ายกันกับบ้านชุมชนชาวเวียดนามในพื้นที่ปากแม่น้ำทางเหนือ (ภาพที่ 9)

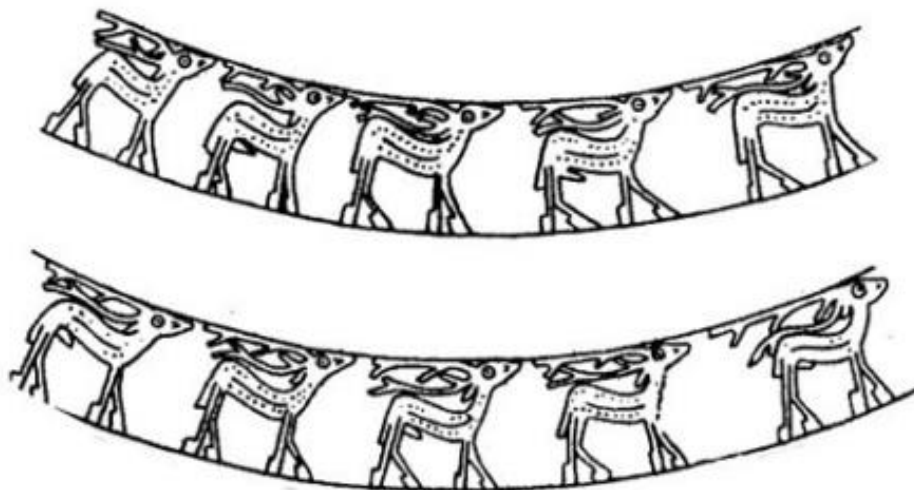
ภาพที่ 9 ลายบ้านในลวดลายกลุ่มที่สี่ที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lü
ที่มา: BACH TỬ, *Nhà mái cong*, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก
<https://eviluriko.wordpress.com/2012/09/18/vai-net-ve-van-hoa-dong-son-2/>

ลายกลุ่มที่ 5 อยู่ถัดไปจากบ้านหลังใหญ่คือบ้านที่ปลูกอยู่บนเสาสูง มีเสาค้ำอยู่ ช่าง ๆ บ้านมีระเบียบ มีรูปคน 4 คน คนหนึ่งยืนหันหน้าหาบ้าน ไว้ผมมวย ขณะที่อีก 3 คน หันหน้าออกนอกบ้าน ซึ่งปล่อยผมปะบ่า คนเหล่านี้นั่งห่มอย่างง่าย ๆ แต่ละคนถือไม้เท้าที่แตะลงบนพื้นบ้าน บนพื้นบ้านมีกลองสำริด 4 ใบ แต่ละใบมีภาชนะรองรับด้านตรงข้ามรูปคนทั้ง 4 คน หันหน้าออกจากบ้าน ปล่อยผม และนั่งห่มเรียบง่าย (ภาพที่ 10)

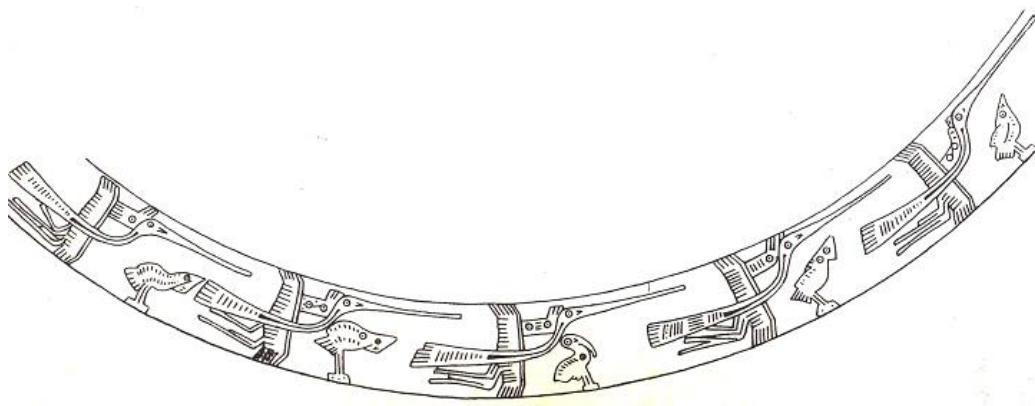
ภาพที่ 10 ลายบ้านในลวดลายกลุ่มที่ห้าที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lü
ที่มา: Nhanluu1294, *Nông nghiệp*, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก
<http://me.phununet.com/WikiPhununet/ChiTietWiki.aspx?m=0&StoreID=9561>

ลายแถบที่ 8 มีกลุ่มกวาง 2 กลุ่ม ๆ ละ 10 ตัว ถัดออกไปเล็กน้อยมีนกกำลังบิน 2 กลุ่ม ๆ หนึ่ง 6 ตัว กลุ่มหนึ่ง 8 ตัว มีกวางตัวผู้และกวางตัวเมียสลับกันไป ตาของมันเป็นวงกลมจุด เขาและลำตัวยาว บริเวณลำคอและตัวมีจุดอยู่ทั่วไปดูคล้ายกับกวางลาย ส่วนรูปนกนั้นมีปากและหัวใหญ่ หางสั้น ตาเป็นวงกลมมีจุดตรงกลาง (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 ลายกลุ่มกวางในลวดลายแถบที่ห้าที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngoc Lũ
ที่มา: TRẦN LÊ TÚY-PHUƠNG, Hình nai trên Trống Ngoc Lũ, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก
<https://dotchuoinon.com/2015/07/20/nhac-cu-co-truyen-vn-trong-dong/>

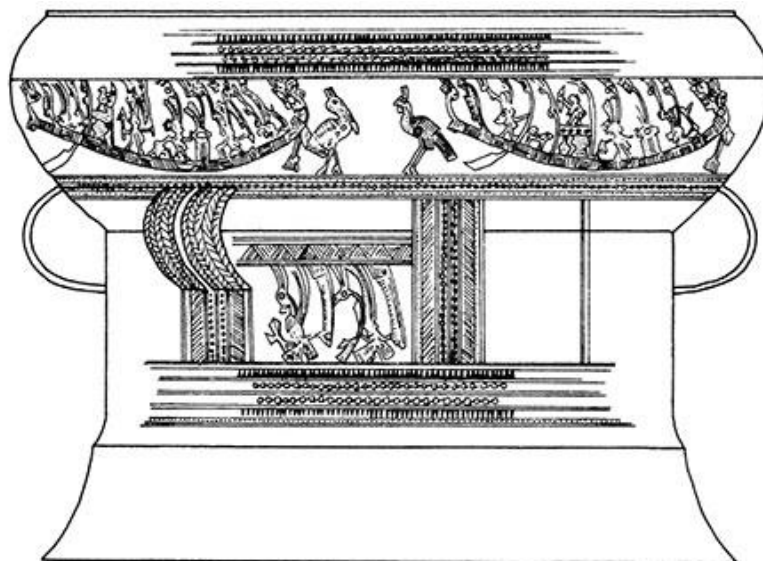
ลายแถบที่ 10 มีนก 36 ตัว กำลังบิน และอีก 18 ตัวกำลังเกาะอยู่ นกที่กำลังบินนั้นมีปากและหางยาว อีกทั้งหางและขาที่ยาวเช่นกัน ส่วนลำตัวกลมดูคล้ายสัตว์ปีกในตระกูลหงส์ นกที่เกาะอยู่ส่วนใหญ่เป็นนกน้ำ ซึ่งมีปากสั้น ลำตัวยืดตรง ขณะที่นกปากยาวจ้องลงมาข้างล่างดูประหนึ่งว่ากำลังจับปลา นกจำนวนหนึ่งในจำนวนนั้นคอยาวคล้ายกับเป็ดป่า นกบางตัวที่กำลังบินนั้นมีลายวงกลมที่จุดตรงกลางที่บนริมขอบกลองเหนือเส้นลายประแจจีน พื้นหน้าของกลองมีลายที่เว้าเข้าบางที่พื้นที่ส่วนที่เหลืออาจเป็นลายรูปแม่ไก่ (ภาพที่ 12)

ภาพที่ 12 ลายกลุ่มนกในลวดลายแถบที่สืบทอดที่ปรากฏบนหน้ากลองสำริด Ngọc Lũ
ที่มา: Nguyễn Văn Huyền, *Hình 5 con cò bay và 5 chim đứng ở vành 10 trên trống đồng âm dương Ngọc Lũ I*, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก
<https://bacsinguyenxuanquang.wordpress.com/2012/03/02/tr%E1%BB%91ng-ng%C6%B0%E1%BB%9Di-m%E1%BA%B7t-tr%E1%BB%9Di-thai-d%C6%B0%C6%A1ng-bach-vi%E1%BB%87t-ng%E1%BB%8Dc-lu-i-12/>

4.2.2 ไหล่ และลำตัวกลอง

จากส่วนไหล่บนสุดไปถึงฐานกลองมีรูปเรขาคณิต 6 ลาย ลายที่ 1 และที่ 6 เป็นลายเส้นปะตรงเล็กๆ ส่วนลายที่ 2 และ 5 เป็นลายฟันเลื่อยปะปนกับลายจุด ท้ายสุดเป็นลายที่ 3 และ 4 เป็นลายวงกลมที่มีจุดตรงกลาง และมีเส้นสัมผัสวงเชื่อม ลายที่ 7 เป็นของเรือ 6 ลำ และมีรูปนก 1-3 ตัว ปนอยู่ตรงบริเวณนั้น นก 2 ตัว กำลังหันหน้าเข้าหากัน หรือนกตัวเล็ก ๆ เกาะที่นกตัวใหญ่ โดยทั่วไปแล้วก็เป็นสัตว์ปีกในตระกูลหงส์หรือนกกระสา นอกจากนี้ยังมีนกปากสั้นที่มีลักษณะคล้ายกับนกที่กล่าวมาแล้วในแถบลายที่ 1 บนหน้ากลอง นกบางตัวก็มีปากโค้งยาวยื่นออกมาตรงกลาง หัวของนกตัวหนึ่งโค้งลงมาคล้ายกับนกกระสากำลังจับปลา (ภาพที่ 13)

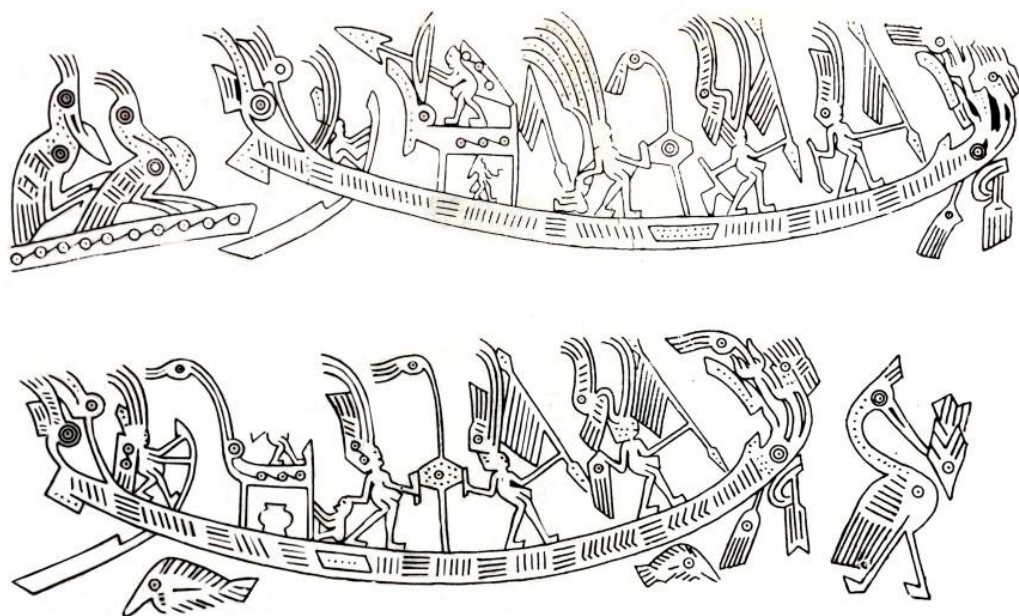
ภาพที่ 13 ไห่และลำตัวกลองสำริด Ngọc Lũ พร้อมลวดลาย

ที่มา: Bảo tàng Lịch sử quốc gia, **Bản vẽ mặt đứng trống đồng Ngọc Lũ**,
เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก [http://baotanglichsu.vn/vi/Articles/1001/19707/bao-
vat-quoc-gia-viet-nam-trong-djong-ngoc-lu.html](http://baotanglichsu.vn/vi/Articles/1001/19707/bao-vat-quoc-gia-viet-nam-trong-djong-ngoc-lu.html)

เรือ 6 ลำ ทั้งหมดนั้นคล้ายกันทั้งหมด คือ เป็นรูปโค้ง มีพายโค้ง มีหางเสือโค้งขึ้นและตกแต่งไว้ด้วยหัวนกที่หัวเรือและหางนกที่ท้ายเรือ มีรูปหางเสือเรือติดอยู่ หัวเรือมีวงกลมที่มีจุดตรงกลางที่เป็นตาเรือ และมีวัดตุคล้ายๆกับสมอเรือ เรือลำนี้เป็นเพียงลำเดียวเท่านั้นที่มีลายรูปนกแทนลวดลายรูปหางเสือเรือที่หัวเรือ ส่วนหน้าของเรือประดับไว้ด้วยลวดลายที่ประหลาดลายหนึ่งคล้ายแบบของนกที่กำลังบินเข้าปากนกอีกตัวหนึ่ง ซึ่งดูรวมกันแล้วเป็นรูปหัวเรือ

ลูกเรือในแต่ละลำไม่เหมือนกันจากเรือทั้งหมดลำ เรือ 3 ลำ มีลูกเรือ 7 คน 2 ลำ มีลูกเรือ 6 คน และอีก 1 ลำ มีลูกเรือ 5 คน ลูกเรือกำลังทำงานต่าง ๆ กัน คนหนึ่งยืนอยู่ตรงกลางลำเรือ สวมหมวกขนนกทรงสูง ถืออาวูธ เช่น หอก หรือหลาวที่มีขนนกประดับตรงปลาย คนเหล่านี้คือนักรบ คนอีกกลุ่มหนึ่งคือผู้นำร่องบนเรือแต่ละลำ สวมหมวกขนนกทรงสูง คนท้ายเรือตกแต่งด้วยขนนกเช่นกัน ส่วนคนอีกกลุ่มยืนอยู่บนคาน้ำฟ้า กำลังยิงธนู สวมกระโปรง 2 ชั้น ไ่ว้ผมมวย และคนกลุ่มสุดท้ายสวมหมวกทรงสูง แต่งตัวแบบเรียบ ๆ มือขวาก็ถือศีรษะ มือซ้ายถือหอกประดับขนนกตรงปลาย หอกนั้นแทงไปที่หัวของชายเปลือยกายที่นั่งบนคาน้ำฟ้า ปละถูกมัดอยู่กับเสา มือ ซา เขยียกตรงไป

ข้างหน้า อ้าปากกว้างประหนึ่งกำลังร้องอยู่ นี่คือภาพการประหารชีวิต ซึ่งผู้ตายอาจจะเป็นนักโทษสงคราม (ภาพที่ 14)

ภาพที่ 14 ลายเรือและลูกเรือที่ปรากฏบนตัวกลองสำริด Ngọc Lũ

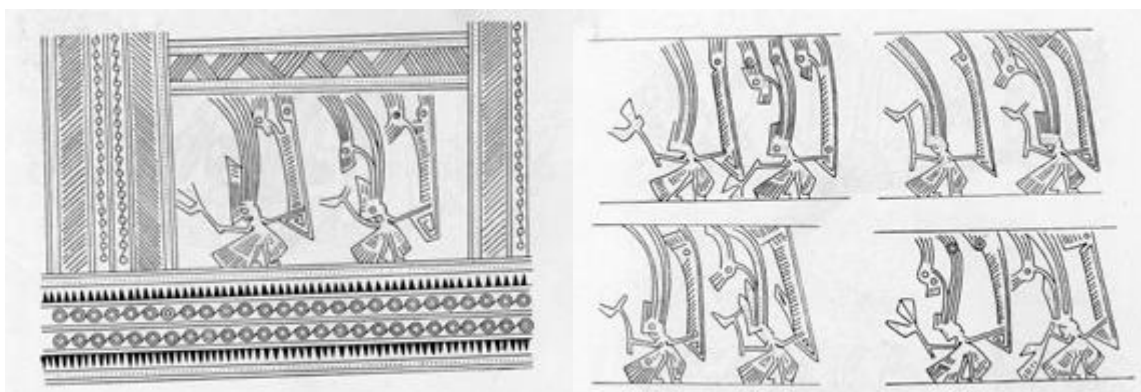
ที่มา: Bảo tàng Lịch sử quốc gia, *Hình thuyền trên thân trống Ngọc Lũ*, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://trithucvn.net/van-hoa/hinh-tuong-dong-vat-nhiet-doi-tren-do-dong-dong-son.html>

เรือทั้งหกลำนั้นมีภาพที่เหมือนกัน แม้ว่าลายที่เป็นลายเส้นบนเรือลำจะไม่ค่อยชัดเจน และรูปมนุษย์ก็ไม่ค่อยชัดเจน ในภาพบางคนมีเขวากำลูกธนูดอกใหญ่ หรือถือขวาน มือซ้ายถือหอกที่ทำท่าพุ่งไปยังนักโทษสงคราม ผู้คุมใช้มือข้างหนึ่งตีกลอง อีกข้างจับหัวนักโทษไว้บนเรืออีก 2 ลำ โดยทั้งคู่นี้อยู่บนดาดฟ้าโดยไม่มีเพชฌฆาต

มีรายละเอียดบางประการที่ต้องอธิบายต่อ เช่น ตำแหน่งผู้นำร่องในเรือลำที่ 1, 2, 3, 4 และ 5 เหมือนกัน แต่ในเรือลำที่ 6 ผู้นำร่องนั่งอยู่ พลธนูในเรือลำที่ 1, 2, 3 และ 5 หันหน้าไปท่ายเรือ ขณะที่เรือลำที่ 4 และ 6 พลธนูหันหน้าไปทางหัวเรือ นักรบปะชิตตัวในเรือลำที่ 1, 2, 3 และ 4 ซึ่งจะใช้ขวาน แต่นักรบในเรือลำที่ 5 และ 6 จะใช้หอกด้วย และใกล้ๆกับพลธนูบนดาดฟ้ามีสิ่งทีคล้ายกลองสำริด 4 ใบ บนเรือสองลำระหว่างผู้นำร่องและพลธนู มีสุนัขกำลังเฝ้าดาดฟ้า ทำหน้าที่เหมือนกับสุนัขล่าสัตว์ ดาดฟ้ามีเส้นโค้งสั้นๆ ที่อาจแสดงถึงโครงที่ทำด้วยไม้ เส้นนูนเส้นที่ 8 และ 10

เป็นเส้นปะ เส้นนูนที่ 9 เป็นเส้นวงกลมที่มีจุดตรงกลางเชื่อมต่อกันด้วยเส้นสัมผัสวง เส้นนูนด้านนอกเป็นเส้นคู่ ตัวกลองตกแต่งด้วยลายเรขาคณิตและรูปเส้นปะ เส้นตัดด้านขนานและเส้นวงกลม ที่มีจุดตรงกลางซึ่งเชื่อมต่อกันด้วยเส้นสัมผัสวง เส้นลายเหล่านี้อยู่ในทิศทางด้านตั้ง กลุ่มลายดังกล่าวจึงแบ่งตัวกลองออกเป็น 6 ช่อง ที่ประดับไว้ด้วยช่างฟ้อน 2 คนในแต่ละช่อง

ช่างฟ้อนในแต่ละช่องนุ่งกระโปรงที่กระพือขึ้นลงทั้งซ้ายและขวา สวมหมวกขนนก มือที่ยื่นออกไปข้างหน้าถือโล่ ซึ่งโล่กำบังนั้นบางอันมีรูปตานก (แสดงไว้โดยวงกลมที่มีจุดตรงกลาง) โล่บางอันก็ไม่มี ส่วนอีกมือที่ยื่นไปข้างหลังประหนึ่งว่าเป็นการแสดงท่ารำ โดยมีหลังของช่างฟ้อนคนที่ 2, 4, 5 และ 6 นั้นคล้ายกัน แขนของช่างฟ้อนอยู่ใกล้กัน หรืออยู่ในแนวตั้งฉากกับด้ามขวาน คนขวาหันหน้าไปทางด้านหลัง ซึ่งตรงกันข้ามกับช่างฟ้อนคนที่ 3 และ 1 คนแรกถือขวานโค้งเล็กน้อย แขนไม่ได้ตั้งฉากกับด้ามขวานแต่จะเป็นมุมป้าน คนที่ 2 ถือขวานแนวตั้งตรง หันคมลงล่างซึ่งแตกต่างจากช่างฟ้อนคนอื่น สันขวานส่วนใหญ่เป็นรูปสี่เหลี่ยม บางอันกลม ส่วนเส้นนูนที่ 2 และ 7 เป็นรูปเส้นปะ เส้นนูนที่ 3 และ 6 เป็นรูปลายฟันเลื่อย เส้นที่ 4 และ 5 เป็นเส้นวงกลมมีตราตรงกลางเชื่อมด้วยเส้นสัมผัสวง อย่างไรก็ตามยังมีรายละเอียดเล็กน้อยที่แตกต่างกันออกไป ในช่องที่ 1 และ 2 ช่างฟ้อนทั้ง 2 คนตกแต่งด้วยขนนกและสวมหมวกรูปหัวนก แต่ในช่องที่ 3, 4, 5 และ 6 เฉพาะช่างฟ้อนคนที่ 2 เท่านั้นที่ใส่ชุดขนนกและสวมหมวกหัวนก ส่วนช่างฟ้อนคนที่ 1 ถือคนนกไว้เท่านั้น ซึ่งกลองใบนี้มีมือถือด้านข้างๆ ละ 2 คู่ รูปร่างคล้ายเชือกมะนิลาถัก ที่ฐานกลองไม่มีลวดลายอันใด (คงศักดิ์ ังเยี่ยมบุญ, 2540: 34-37) (ภาพที่ 15)

ภาพที่ 15 ลายช่างฟ้อนที่ปรากฏบนตัวกลองสำริด Ngọc Lũ

ที่มา: Bảo tàng Lịch sử VN, *Hình vũ sĩ*, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก
[http://vietlandmarks.com/module/groups/action/view/id/842/album/0/show/](http://vietlandmarks.com/module/groups/action/view/id/842/album/0/show/138893298952c96f7df1d2b.gif.id)

138893298952c96f7df1d2b.gif.id

ทั้งนี้ จะเห็นถึงรายละเอียดของลวดลายประดับตกแต่งที่พิถีพิถันมาก เส้นลายนูนปกคลุมหมด แม้พิมพ์ไว้อย่างมิดชิด เนื่องจากมีเทคนิคการหล่อที่ก้าวหน้า นับว่าเป็นกลองทองซอนที่มีการหล่อขึ้นอย่างสมบูรณ์ที่สุดที่พบในประเทศเวียดนาม

จากข้อมูลลวดลายบนกลองทองซอนทั้งหมดโดยเฉพาะอย่างยิ่งลวดลายบนกลองสำริด หง็อกลู (Ngọc Lũ) ที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าช่างผู้ทำกลองได้แบบอย่างจากการทำลวดลายต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมในเวลานั้น ย่อมเป็นนัยถึงความเข้าใจในกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติของผู้รังสรรค์งาน ศิลปะกลองสำริด

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย

กลองสำริดหึ่งอู่ (Ngọc Lũ) เป็นหนึ่งในกลองมโหระทึกที่สมบูรณ์ที่สุดในวัฒนธรรมดองซอนที่เป็นวัฒนธรรมสมัยเหล็กของเวียดนามตอนเหนือ เป็นวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และพบว่ามีกระจายตัวอย่างกว้างขวางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งกลองสำริดประเภทนี้ถูกค้นพบในระหว่างการสร้างฝายที่หึ่งอู่ (Ngọc Lũ) บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำห่ง (Hông) ประเทศเวียดนาม ในราวปี.ศ.1893 – 1894 เป็นประดิษฐกรรมที่สำคัญสำหรับใช้เนื่องในพิธีกรรมและความเชื่อของคนในสมัยนั้น โดยลวดลายต่างๆที่ปรากฏอยู่บนกลองสำริดหึ่งอู่ (Ngọc Lũ) ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและเรื่องราวต่างๆที่เคยเกิดขึ้นในสมัยนั้น

จากการศึกษาลวดลายที่ปรากฏบนกลองสำริดหึ่งอู่ (Ngọc Lũ) พบว่าลวดลายบนหน้ากลองมีทั้งสิ้น 9 ลวดลาย ได้แก่ ลายดาวแฉก ลายชิตยาว ลายวงกลม ลายพินเลื่อย ลายเส้นปะ ลายคน ลายบ้าน ลายกวาง และลายนก ส่วนลวดลายบนไหล่และลำตัวกลองมีทั้งสิ้น 7 ลวดลาย ได้แก่ ลายเส้นปะ ลายจุด ลายวงกลม ลายพินเลื่อย ลายนก ลายเรือ และลายคน โดยสามารถจำแนกจัดกลุ่มลวดลายทั้งหมดได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มลวดลายภาพบุคคล สัตว์ สิ่งของ และกลุ่มลวดลายเรขาคณิต ซึ่งแต่ละลวดลายก็จะมี ความหมายและความสัมพันธ์ในสมัยนั้นแตกต่างกันไป

ในกลุ่มลวดลายภาพบุคคล สัตว์ สิ่งของ ลวดลายคนที่มีหลากหลายประเภท หลายอาภักปกริยาแสดงให้เห็นถึงภาพเหตุการณ์และพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น ลายบ้านแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการสร้างบ้านของคนในสมัยดองซอนที่รู้จักใช้ไม้สร้างบ้านแบบมีเสา ลายกวางแสดงถึงความเชื่อว่ากวางเป็นสัตว์ที่เกี่ยวกับลัทธิของความตาย ลายนกที่พบมากพอกันกับลายคนเป็นลายนกที่กำลังบินทวนเข็มนาฬิกา ส่วนลายเรื่อนั้นบนเรือจะมีคนอยู่ซึ่งอาจหมายถึงการส่งวิญญาณ

และกลุ่มลวดลายเรขาคณิต จะมีลายที่สำคัญที่เด่นชัดที่สุดคือลายดาวแฉกหรืออีกนัยหนึ่งเป็นลายดวงอาทิตย์ แสดงถึงพิธีกรรมการบูชาดวงอาทิตย์ซึ่งเป็นความเชื่อเก่าแก่ที่คนสมัยนั้นเคารพบูชาธรรมชาติ ส่วนลายชิตยาว ลายเส้นปะ ลายพินเลื่อย ลายจุด และลายวงกลมนั้นเป็นลายที่สะท้อนความสัมพันธ์ของมนุษย์กับการดำรงชีวิตและระบบนิเวศวิทยาในสังคมสมัยนั้น

จึงแสดงให้เห็นว่าลวดลายที่ปรากฏบนกลองสำริดหึ่งอู่ (Ngọc Lũ) มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ สภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ประเพณี และความเชื่อ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนแต่แสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับการดำรงชีวิตและระบบนิเวศวิทยาในสังคมบรรพกาล

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากลองสำริดหังอู้ (Ngọc Lũ) ที่จังหวัดห่านาม (Hà Nam) ประเทศเวียดนาม ทำให้ทราบว่ามีการจัดประเภทกลองมโหระทึกจากรูปแบบของเวียดนามที่มีความน่าสนใจและสามารถจำแนกกลองสำริดประเภทนี้ได้อีกหลายกลุ่ม ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรมีการศึกษากลองสำริดหังอู้ (Ngọc Lũ) จากการจัดประเภทกลองมโหระทึกในรูปแบบอื่นเพื่อเป็นการตรวจสอบสมมติฐานดังกล่าวต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์

- คงศักดิ์ จังเอี่ยมบุญ. (2540). **การศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมของวัฒนธรรมทองซอนจากลวดลายบนมโหระทึก**. สารนิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี) ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชิน อยู่ดี. (2517). **ชิน อยู่ดี บิดาวิชาก่อนประวัติศาสตร์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พิมพ์เนศ.
- ญาณทวี เสือสีพันธุ. (2554). **ลวดลายแม่พิมพ์กลองมโหระทึกที่พบจากแหล่งโบราณคดีโนนหนองหอ ตำบลนาอุดม อำเภอนิคมน้ำอ้อย จังหวัดมุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี) ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรพล ปั้นเจริญ. (2541). **กลองมโหระทึกที่พบในประเทศไทย**. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการนานาชาติโบราณคดีไทย-เวียดนามเปรียบเทียบวัฒนธรรมยุคโลหะ (Comparative Thai-Vietnamese Archaeology : Cultural in the Metal Age) วันที่ 14 สิงหาคม 2541 จัดโดยสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันโบราณคดี และสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (เวียดนาม).
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร. (2546) **กลองมโหระทึกในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท อาทิตย์ โพรดักส์ กรุ๊ป จำกัด.
- เพ็ญพิมพ์ แก้วสุริยะ. **กลองสำริดวัฒนธรรมทองซอน**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี) คณะโบราณคดีมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2517.
- เมธินี จิระวัฒนา. (2546). **กลองมโหระทึกในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท อาทิตย์ โพรดักส์ กรุ๊ป จำกัด.
- สุรพล นาถะพินธุ. (2550). **รากเหง้า บรรพชนคนไทย: พัฒนาการทางวัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- ศรีวิไล เกตุกัณหา. (2542). **กลองมโหระทึก**. นครศรีธรรมราช: งานการศึกษา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช.
- Ha Thue Can and Nguyen Van Trung. (1989). **The Bronze Dong Son drums : a collective work of archaeologists**. [S.l. : s.n.]

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์

- Jiang Ting Yu. (1988). *A study of the Arts of Bronze Drums*. Nanning.
- Pham Huy Thong. (1990). *Dong Son Drums in Viet Nam*. The Viet Nam Social Science Publishing House, Ha Noi.

บทความในวารสาร

- เจนจิรา เบญจพงศ์. “ลายนกกบินบนมโหระทึก สัญลักษณ์ยุคสุวรรณภูมิ.” วารสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 56, 42 (กรกฎาคม): 38
- ณรงค์ศักดิ์ คูบุญญ อารักษ์ พิสิษฐ์ บุญไชย และ ไพบุลย์ บุญไชย. “บทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม.” วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม 8, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม): 107-114
- ธีระวัฒน์ แสนคำ. (2553). “กลองมโหระทึก: ภาพสะท้อนเส้นทางโขง-สาละวินยุคแรก.” วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน 1, 1 (มกราคม-มิถุนายน): 33-37

ข้อมูลจากเว็บไซต์

- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://tourism-dan1.blogspot.com/>
- เจนจิรา ชินอ่อน. (2558). *วัฒนธรรมดองซอน*. เข้าถึงเมื่อ 28 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <https://janjira1july2013.wordpress.com/tag/วัฒนธรรมดองซอน>
- พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติเฉลิมพระเกียรติ คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. *กลองมโหระทึก*. เข้าถึงเมื่อ 28 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://museum.socanth.tu.ac.th/images/page5Online%20Exhibition/Klongratue ng/KlongRaTueng%20Ex.html>

ข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์

- ยุภาพร ธัญวิวัฒน์กุล. **มโหระทึก: กลองศักดิ์สิทธิ์ (Bronze Drum)**. ในโปรแกรมเรียนรู้กับมิวเซียมสยาม สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ. เข้าถึงเมื่อ 28 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <https://repository.museumsiam.org/handle/6622252777/301.pdf>
- ยุภาพร ธัญวิวัฒน์กุล ประภัสสร สุคนธสังข์ อนงค์นาฏ วรณจิตจรูญ และสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ. (2559). **มโหระทึก: กลองศักดิ์สิทธิ์ 3,000 ปี**. ในโปรแกรมเรียนรู้กับมิวเซียมสยาม สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ. เข้าถึงเมื่อ 28 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <https://repository.museumsiam.org/handle/6622252777/292.pdf>
- ศรศักดิ์ ชูสวัสดิ์. (ม.ป.ป.). **ประวัติศาสตร์เวียดนามโดยสังเขป**. เข้าถึงเมื่อ 28 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก https://www.crma.ac.th/histdept/e_texts/articles/viethist.pdf

ประวัติย่อผู้ศึกษา

ชื่อ - นามสกุล นางสาวสุทธิสิญา สุทธิธรรม
ที่อยู่ 49/21 หมู่บ้านธนาภาพาร์ควิว ตำบลลำพญา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
73000
E-mail stsy.psmyy@gmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2558 สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์
จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.2561 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ สาขาเอเชียศึกษา
(ภาษาเวียดนาม) มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
จังหวัดนครปฐม

